

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra řízení

Diplomová práce

Analýza trhu práce a regionální politika zaměstnanosti

- Liberecký kraj

Veronika Šulcová

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra řízení
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Šulcová Veronika

Veřejná správa a regionální rozvoj Jičín

Název práce

Analýza trhu práce a regionální politika zaměstnanosti - Liberecký kraj

Anglický název

The Analysis of Regional Labour Market and the Employment Policy - The Region Liberecký

Cíle práce

Cílem práce je zpracovat teoretická východiska problematiky trhu práce a politiky zaměstnanosti, aplikace těchto poznatků při analýze Libereckého kraje a následně zhodnocení dosavadního stavu, predikce vývoje nezaměstnanosti a zhodnocení současné politiky zaměstnanosti a následná doporučení.

Metodika

Metodika zpracování teoretických východisek bude vycházet ze sběru a studia odborné literatury a jiných zdrojů tištěného i elektronického charakteru a na základě studia výběr adekvátních teoretických východisek řešení problematiky. Poznátky budou aplikovány při zpracování vlastní práce. Vlastní práce bude analyzovat současný stav zaměstnanosti v Libereckém kraji pomocí časových řad. Na základě vývoje a předpovědi bude zhodnocena současná politika zaměstnanosti v Libereckém kraji.

Harmonogram zpracování

1. V prvním semestru bude formulován výzkumný problém, návrh cílů práce a metodický postup. Bude také připraven podkladový materiál k literární rešerši a zaveden výzkumný denník.
2. V druhém semestru bude připravena teoretická část (metodologie a literární rešerše). Současně bude připraven plán výzkumu a návrh postupu při verifikaci cílů nebo hypotéz.
3. Ve třetím semestru bude podle plánu realizován vlastní výzkum, sumarizace a vyhodnocení výsledků. Bude připravena praktická část diplomové práce a navrženy závěr a hodnocení výzkumu.
4. Ve čtvrtém semestru bude formulována výsledná verze textu diplomové práce. Následně bude provedena konečná kontrola textu, použitých zdrojů a vlastních závěrů.

Rozsah textové části

60 – 80 stran

Klíčová slova

Trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, lidské zdroje

Doporučené zdroje informací

ARMSTRONG, M. Řízení lidských zdrojů: Nejnovější trendy a postupy. Vyd. 10. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.

HAJEK, L. Ekonomie a národní hospodářství. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9.

MACH, M. Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium. Vyd. 3. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9.

NĚMEC, O. Lidské zdroje na trhu práce. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6.

SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. Ekonomie: 18. vydání. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.

Vedoucí práce

Toth Daniel, Ing. Mgr., Dr.

Termín odevzdání

březen 2012

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Vedoucí katedry

V Praze dne 1.3.2012

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza trhu práce a regionální politika zaměstnanosti – Liberecký kraj" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. března 2012

Poděkování

Za odborné vedení mé práce, vstřícnou pomoc, odborné konzultace a poskytnutí cenných rad děkuji Ing. Mgr. Danielu Tothovi, Dr. Za ochotu a poskytnuté informace dále děkuji Ing. Dagmar Dvořákové z ČSÚ, paní Olze Valecké z Úřadu práce ČR a panu Tomáši Pokornému z Krajského úřadu Libereckého kraje.

Analýza trhu práce a regionální politika zaměstnanosti – Liberecký kraj

The Analysis of Regional Labour Market and the Employment Policy – The Region Liberecký

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na trh práce a uskutečňovanou politiku zaměstnanosti v Libereckém kraji. Smyslem práce je zmapovat vývoj a strukturu trhu práce včetně souvisejících ukazatelů a popsat jednotlivé nástroje aktivní politiky v kraji z hlediska jejich využití. První část práce je věnována teoretické problematice, která souvisí s tématem. Druhá praktická část se zabývá samotnou analýzou trhu práce. Následně popisuje aktivní politiku zaměstnanosti v řešeném kraji. Cílem a současně závěrem práce je zhodnocení současné situace, predikce vývoje trhu práce a navržení doporučení, která povedou k pozitivním změnám na trhu práce v Libereckém kraji.

Summary

The dissertation is focused on the labour market and employment policies undertaken in the Liberec Region. The purpose is to chart the development and structure of the labour market including related indicators. It describes the particular instruments of active employment policies in terms of their use in the region. The first part of dissertation is devoted to theoretical issues that relate to the topic. The second part deals with the analysis of the labour market. Then it describes the active employment policy in the discussed region. The aim and the conclusion of the dissertation is to evaluate the current situation, the prediction of the labour market and to propose recommendations that will lead to positive changes in the labour market in the Liberec Region.

Klíčová slova: Trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, lidské zdroje, Liberecký kraj

Keywords: Labour market, Employment, Unemployment, Employment Policy, Human Resources, Liberec Region

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Cíl práce a metodika	10
3.	Teoretická východiska	13
3.1.	Trh práce	13
3.1.1.	Poptávka po práci.....	13
3.1.2.	Nabídka práce	15
3.1.3.	Mzdové rozdíly	16
3.1.4.	Rovnováha na trhu práce	17
3.2.	Zaměstnanost a nezaměstnanost	18
3.2.1.	Ukazatel míry nezaměstnanosti	19
3.2.2.	Druhy nezaměstnanosti.....	20
3.2.3.	Příčiny nezaměstnanosti	21
3.2.4.	Dopady nezaměstnanosti	22
3.2.5.	Okunův zákon	22
3.2.6.	Beveridgeova křivka	23
3.2.7.	Phillipsova křivka	24
3.3.	Regionální politika a politika zaměstnanosti	25
3.3.1.	Evropská strategie zaměstnanosti	27
3.3.2.	Politika zaměstnanosti na úrovni ČR.....	28
3.3.3.	Pasivní a aktivní politika zaměstnanosti	29
4.	Praktická část - Liberecký kraj	33
4.1.	Charakteristika kraje	33
4.2.	Demografická situace a vzdělanost v kraji.....	37
4.2.1.	Věkové složení obyvatel Libereckého kraje.....	37
4.2.2.	Vzdělanostní struktura obyvatel	40
4.3.	Ekonomická situace v Libereckém kraji	43
4.4.	Zaměstnanost v Libereckém kraji	45
4.5.	Nezaměstnanost v Libereckém kraji	49
4.5.1.	Volná pracovní místa a uchazeči o zaměstnání	54
4.6.	Politika zaměstnanosti v Libereckém kraji	57
4.6.1.	Aktivní politika zaměstnanosti v Libereckém kraji.....	59
5.	Zhodnocení výsledků a doporučení	70
6.	Seznam použitých zdrojů.....	77
7.	Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	86

1. Úvod

Diplomová práce je zaměřena na analýzu trhu práce a regionální politiku zaměstnanosti v Libereckém kraji. Nezaměstnanost a zaměstnanost jsou v dnešní době velice ožehavými tématy, kterým je věnována velická pozornost jak v České republice, tak v ostatních zemích Evropské unie a Evropy. Problém nízké zaměstnanosti a jejích dopadů je ve všech zemích tíživý. Neméně důležitým tématem je regionální politika, o které se diskutuje na všech úrovních veřejné správy. Je to způsobeno faktem, že sociálně-ekonomické rozdíly jednotlivých regionů mohou významně ovlivňovat celkový hospodářský rozvoj daného státu. Proto také v dnešní době dochází k velkým změnám a úpravám v oblasti politiky zaměstnanosti.

Trh práce v České republice byl po roce 1989 vystaven několika procesům, a to tržní transformaci (privatizace, liberalizace), deindustrializaci, modernizací ekonomiky (zavedení nových technologií) a globalizaci. Tyto procesy byly v naší zemi intenzivní a jejich dlouhodobé dopady se projevovaly i během 21. století.¹

Transformace společnosti znamenala rozsáhlé zásahy do právního řádu, ekonomického a sociálního prostředí i administrativních struktur budoucí ČR. Transformace bylo období počátku všech základních procesů ekonomiky nově se tvořícího státu. Začaly se uplatňovat zásady zastupitelské demokracie a vyvstaly myšlenky o podpoře vstupu zahraničního kapitálu do naší země. Nicméně regionální politika státu byla přehlížena a zanedbávána. Teprve v roce 1995 přišly první významné snahy k řešení disparit jednotlivých regionů, což mělo přispět ke snížení nezaměstnanosti.²

Jak již bylo zmíněno, stabilita trhu práce je bezpochyby jednou z hlavních priorit všech společností. Pro člověka je práce jedním ze základních individuálních, ale i sociálních jistot. Česká republika se tedy prostřednictvím politiky zaměstnanosti snaží přispívat k podpoře rovnováhy na trhu práce a k omezení nezaměstnanosti, která je velkým problémem současného světa. Proto se také politika zaměstnanosti stala důležitou pro různé věd-

¹ SIROVÁTKA, Tomáš; MAREŠ, Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8, s. 7.

² STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 51-53.

ní obory a ekonomické aktivity.³ Především aktivní politika zaměstnanosti se zdá pro mnohé být jako „deus ex machina“, který vyřeší problém nezaměstnanosti.⁴

Po roce 1989 se nezaměstnanost stala realitou i v naší zemi a začaly se projevovat výrazné regionální disparity. Liberecký kraj se řadí mezi kraje s dlouhodobě vyšší mírou nezaměstnanosti. Dále sem můžeme řadit Vysočinu, Pardubický, Jihomoravský a Zlínský kraj. Nejnižší míru nezaměstnanosti má kraj Hlavní město Praha. Nejhuře jsou na tom kraje Moravskoslezský, Olomoucký a Ústecký.⁵

Politika zaměstnanosti v České republice se uplatňuje v rámci pasivní politiky zaměstnanosti či aktivní politiky zaměstnanosti. Pasivní politika zaměstnanosti se soustředí na zabezpečování životních podmínek dočasně nezaměstnaných formou dávek a podpor v nezaměstnanosti. Zatímco aktivní politika zaměstnanosti zasahuje do trhu práce a pomocí svých nástrojů se snaží nezaměstnaným usnadnit návrat do pracovního procesu. Motivuje nezaměstnané aktivně hledat práci. Zaměříme se proto v práci především na aktivní politiku zaměstnanosti.

³ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 27.

⁴ CALMFORS, Lars. Active labour market policy and unemployment. *OECD Economic Studies* [online]. 1994, 22, [cit. 2011-03-15]. Dostupný z: <<http://www.oecd.org/dataoecd/50/4/33936463.pdf>>.

⁵ Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. ÚŘAD PRÁCE ČR. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?stat=2000000000038&obdobi=A&rok=2010&uzemi=0&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&_piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=mn&_piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=1&_piref37_240429_37_240428_240428.usr1=1>.

2. Cíl práce a metodika

V práci se zaměříme na trh práce, zaměstnanost, nezaměstnanost, uchazeče o práci, dále na regionální politiku zaměstnanosti, a to především na aktivní politiku zaměstnanosti a na související problémy. Přehledně shrneme dosavadní poznatky k tomuto tématu. Získané údaje budeme hodnotit a interpretovat.

Cílem této diplomové práce je zmapování trhu práce v Libereckém kraji, a to v posledních letech (2008 až 2010), rok 2011 pouze nastíníme u některých ukazatelů z důvodu nedostupnosti dat. Trh práce a jeho aspekty nejprve teoreticky popíšeme, a poté podrobně zmapujeme, kdy se zaměříme na nezaměstnané a jejich strukturu, na zaměstnanost, uchazeče o zaměstnání a délku jejich evidence. Trh práce v některých případech popíšeme v rámci jednotlivých okresů a zhodnotíme situaci v kraji v rámci České republiky.

Dalším důležitým bodem práce je zmapování aktivní politiky zaměstnanosti uplatňované v Libereckém kraji v posledních letech, kdy se podíváme na využití a zhodnocení jednotlivých nástrojů, které kraj uplatňoval. Zajímat se budeme především o počty uchazečů umístěných díky těmto nástrojům.

Stěžejním cílem práce je shrnutí získaných údajů, jejich celkové zmapování a vyhodnocení. V závěru nastíníme budoucí vývoj trhu práce v Libereckém kraji a na základě dosavadních poznatků se pokusíme navrhnout určitá doporučení, která pomohou k pozitivním změnám v oblasti trhu práce.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. První část se zabývá teoretickou analýzou trhu práce a jeho aspektů. V této části nejdříve definujeme a popíšeme základní pojmy a teoretické poznatky vztahující se k problematice trhu práce. Druhá část je praktická, v této provedeme zmapování trhu a regionální politiky zaměstnanosti v Libereckém kraji a na základě získaných údajů vyvodíme závěry a doporučení.

V teoretické části se seznámíme se související literaturou a budeme se zabývat základními pojmy jako je trh práce, kde se zaměříme na nabídku, poptávku a rovnováhu na trhu práce. Dále definujeme zaměstnanost a nezaměstnanost, druhy a měření nezaměstnanosti, příčiny a dopady. Také zmíníme Okunův zákon, Beveridgeovu a Phillipsovu křivku. Poslední kapitola teoretické části bude zaměřena na politiku zaměstnanosti. Nastíníme Evropskou strategii zaměstnanosti, stručně definujeme politiku zaměstnanosti na úrovni České republiky a vysvětlíme aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti.

Všechny výše uvedené pojmy vysvětlíme a charakterizujeme. Vycházet budeme především z vyhledávání, čtení a studia odborné knižní literatury, odborných vědeckých skript, odborných článků a zahraničních publikací. V této části použijeme metodu literární interpretace. Texty budeme třídit a analyzovat pro následné použití. Teoretická část nám pomůže pochopit problematiku oblasti, se kterou se v práci setkáme.

Podklady pro tuto část jsou především odborné publikace, které se zabývají trhem práce, nezaměstnaností či politikou zaměstnanosti. Jedná se o publikace Makroekonomie od Roberta Holmana (2004); Ekonomie od autorů Paula A. Samuelsona a Williama D. Nordhause (2007); Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika od Tomáše Sirovátka a Petra Mareše vydanou v roce 2003, Trh práce a politika zaměstnanosti od Hany Jírové z roku 1999; Lidské zdroje na trhu práce od Otakara Němce z roku 2002; dále Makroekonomie od Miloše Macha vydaná v roce 2001; Regionální politika a její nástroje od Jana Stejskala a Jaroslava Kovárníka z roku 2009 apod.

Na teoretickou část naváže část praktická, kde již budeme mapovat situaci v Libereckém kraji. V první kapitole praktické části popíšeme Liberecký kraj a jeho okresy z hlediska geografické polohy a hlavních charakteristických znaků. Následovat budou kapitoly zaměřené na demografickou a ekonomickou situaci v kraji (věkové složení, vzdělanostní struktura, počet podniků, apod.).

Jakmile se seznámíme s naším regionem, budeme pokračovat samotnou analýzou zaměstnanosti, kde budeme vycházet z dat uveřejněných Českým statistickým úřadem. Seznámíme se s vývojem zaměstnanosti a její strukturou z hlediska věku, vzdělání a odvětví. Další kapitola bude zaměřena na nezaměstnanost a její vývoj. Podíváme se na jednotlivé okresy, ale i na Liberecký kraj v rámci České republiky. Pro nezaměstnanost využijeme ukazatel registrované míry nezaměstnanosti, který zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Navazovat bude kapitola o volných pracovních místech a uchazečích o práci. Nastíníme jejich početní vývoj a strukturu z hlediska pohlaví, věku a vzdělání. Poslední kapitola praktické části bude věnována uplatňované politice zaměstnanosti v Libereckém kraji. Nejdříve zmapujeme vývoj výdajů na politiku zaměstnanosti a poté se zaměříme na aktivní politiku zaměstnanosti v kraji. Popíšeme jednotlivé nástroje a jejich využití.

V praktické části vždy vybereme základní statistické údaje, které jsou vhodné pro naše téma. Jednotlivé údaje budeme čerpat především z webových stránek Českého statis-

tického úřadu, Krajské správy ČSÚ v Liberci, Ministerstva práce a sociálních věcí, z předběžných výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011, z ročních zpráv o trhu práce v jednotlivých okresech Libereckého kraje a z webových stránek Libereckého kraje.

Český statistický úřad uvádí ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti podle Výsledků výběrového šetření pracovních sil, které plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO). Ministerstvo práce a sociálních věcí pravidelně shromažďují základní data o uchazečích o práci v evidenci, volných pracovních místech a podrobné informace týkající se problematiky zaměstnanosti. Zveřejňují ukazatel registrované míry nezaměstnanosti.⁶

Časové řady budeme analyzovat za roky 2008 – 2010. V některých případech nastíníme delší časový vývoj pro lepší představu. U některých ukazatelů uvedeme i rok 2011. Bohužel nemůžeme rok 2011 zahrnout u všech analyzovaných problémů z důvodu nedostupnosti dat. Kvůli tomuto problému jsem kontaktovala paní Ing. Dagmar Dvořákovou z Českého statistického úřadu, která uvedla, že souhrnná data za rok 2011 budou zveřejněna v průběhu března až dubna 2012.

V praktické části využijeme hlavně metodu analýzy časových řad a jednotlivých ukazatelů, dále také deskriptivní metodu a komparaci. Pro lepší představu čtenářů podpoříme práci grafickou metodou, využijeme obrázky, tabulky a grafy.

V poslední kapitole diplomové práce shrneme získané informace, zhodnotíme současnou situaci a pokusíme se splnit hlavní cíl práce, tedy nastítnit predikci vývoje nezaměstnanosti v následujících letech a navrhnout doporučení, která by vedla k pozitivním změnám na trhu práce v Libereckém kraji.

⁶ Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xl#obecna_mira_nezamestnanosti>.

3. Teoretická východiska

V této části diplomové práce vymežíme, definujeme a popíšeme základní pojmy, které souvisí s probíranou tematikou.

3.1. Trh práce

Trh práce je stejně jako trh výrobních faktorů místo, kde se setkává nabídka s poptávkou. Na trhu práce tvoří nabídku občané, kteří nabízejí práci a poptávku tvoří firmy poptávající se po práci. Na trhu práce je práce prodávána jako výrobní faktor za mzdu. Mzda závisí především na nabídce a poptávce. Mzda je odměna za práci vyjádřená v peněžních jednotkách.⁷

„Práce nemá stejnou povahu jako ostatní zboží, práce je výrobním faktorem svého druhu. Schopnost pracovat, tedy pracovní síla jako souhrn fyzických a duševních sil, je neoddělitelná od člověka, ale neztotožňuje se s ním. Člověk má svůj pracovní rozměr a současně rozměr individuálně osobnostní a biologický. Má svá přání, vůli, práva a v demokratických společnostech svobodně disponuje svojí pracovní silou.“⁸

Trh práce je častým předmětem státních zásahů či politických střetů. Je to místo, kde se utváří podmínky zaměstnanosti včetně mezd a platů prostřednictvím nabídky a poptávky.⁹

3.1.1. Poptávka po práci

Jak již bylo zmíněno, na trhu práce na straně poptávky vystupují firmy. Poptávka po práci je odvozena od poptávky po produkci, závisí na poptávce spotřebitelů po finálních statcích. Poptávka po práci může být *uspokojená*, to jsou obsazená pracovní místa a *neuspokojená*, to jsou volná pracovní místa určená k obsazení. Křivku poptávky po práci (LD)

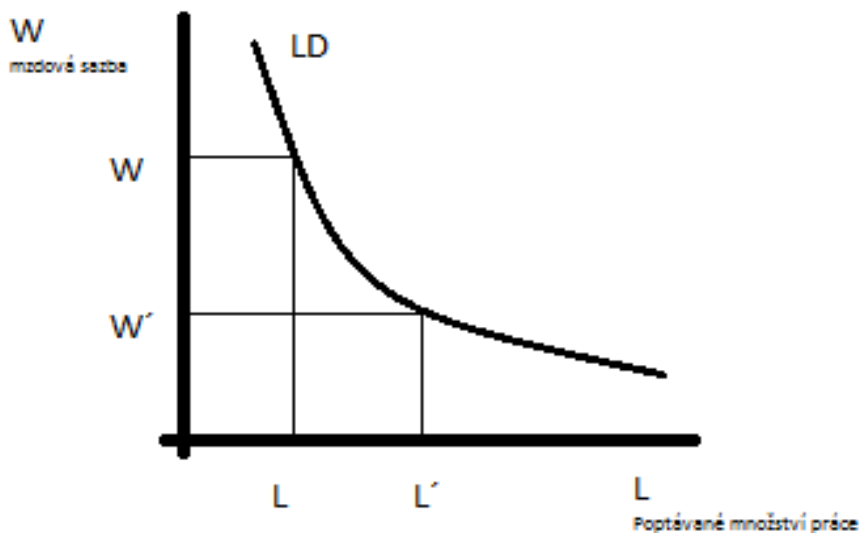
⁷ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 108.

⁸ NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6, s. 7.

⁹ NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6, s. 8.

můžeme graficky vyjádřit jako vztah mezi poptávaným množstvím práce (L) a mzdovou sazbou (W) – viz Obrázek č. 1 Poptávka po práci.¹⁰

Obrázek č. 1 Poptávka po práci

(Zdroj: HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 110.)

Poptávkovou stranu ovlivňuje především cena práce, poptávka po produktech a službách, produktivita práce, ceny ostatních vstupů, očekávané budoucí tržby a volná disponibilní pracovní místa.¹¹

„Poptávka po práci je stejně jako poptávka po každém výrobním faktoru determinována mezním produktem práce. Proto je celková mzdová úroveň dané země tím vyšší, čím větší mají její obyvatelé schopnosti a vzdělání, čím více a kvalitnějšího kapitálu mají k dispozici a čím vyspělejší výrobní technologie používají.“¹²

¹⁰ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, str. 108.

¹¹ NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6, s. 8.

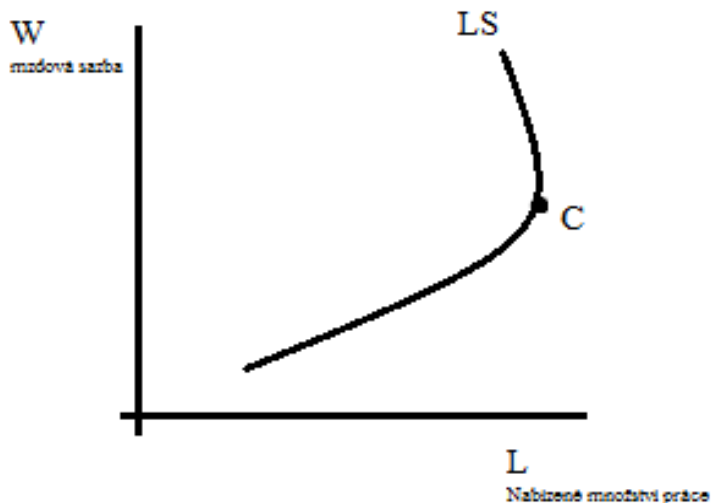
¹² Citace: SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 261.

3.1.2. Nabídka práce

Nabídka práce je dána počtem obyvatelstva a jeho ekonomickou aktivitou. Počet obyvatelstva závisí na přirozeném přírůstku (porodnost, úmrtnost) a migraci (přistěhovalci, vystěhovalci). Na nabídku práce působí *substituční efekt*, tj. rostoucí zájem o lépe placenou práci i v době dřívějšího volna (práce přesčas, o svátcích). Jedinec tedy nahradí volný čas prací s vidinou vyššího výdělku. Proti tomu zde působí i *důchodový efekt*, kdy po dosažení určité úrovně důchodu klesá nabídka práce, protože jedinci preferují volný čas před důchodem.¹³

Křivku nabídky práce (LS) graficky znázorníme jako vztah mezi mzdovou sazbou (W) a množstvím nabízené práce (L). Křivka je zpětně zakřivená, protože zde působí již zmiňovaný substituční a důchodový efekt. S růstem mzdové sazby roste nabízené množství práce až do bodu C (převažuje substituční efekt), poté začne nabídka práce klesat (převáží důchodový efekt) – viz Obrázek č. 2 Nabídka práce.¹⁴

Obrázek č. 2 Nabídka práce

(Zdroj: SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 247.)

¹³ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 111.

¹⁴ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, str. 112.

Samuelson vysvětluje substituční a důchodový efekt na příkladu, kdy je pracovníkovi nabídnuta vyšší hodinová sazba za práci. Pracovník se může sám rozhodnout, kolik hodin odpracuje. Každá hodina práce je nyní lépe placená, tím pádem každá hodina volna je dražší (substituční efekt). Na druhé straně s vyšší mzdou se zvyšuje i příjem a s vyšším příjmem si pracovník bude chtít koupit více statků, služeb a bude chtít více volna (důchodový efekt). Tyto dva efekty působí vzájemně, ale nelze jednoznačně říci, který je silnější, vždy záleží na okolnostech.¹⁵

Samuelson nabídku práce charakterizuje jako množství hodin, které lidé chtějí věnovat výdělečné činnosti. Přičemž zde působí tři hlavní faktory, a to odpracované hodiny (působení substitučního a důchodového efektu, viz výše), participace pracovní síly a imigrace. Hlavním projevem participace pracovní síly byl v posledních desetiletích silný příliv žen do pracovního procesu. Význam imigrace z pohledu nabídky práce také v posledních letech vzrostl.¹⁶

Mezi hlavní determinanty nabídky patří reálné mzdy, majetkové poměry domácností, mimopracovní příjmy a státní transfery, demografický vývoj, ale také míra ekonomické aktivity obyvatelstva a pracovní zvyky a tradice.¹⁷

3.1.3. Mzdové rozdíly

Mezi různými odvětvími, podniky a jedinci se vyskytují mzdové rozdíly, mají trvalou povahu a mění se velice pomalu. Dlouhodobě se vyskytuje určitá tendence sblížení mezd. Mzdové rozdíly způsobují kompenzační rozdíly ve mzdách (získávání lidí pro nepřitažlivé práce), rozdíly v kvalitě práce způsobené vrozenými schopnostmi, vzděláním apod. Dále prvky jedinečnosti (např. vysoce hodnocené profesionální výkony), segmentace trhů práce (některé si vzájemně nekonkurují) a v neposlední řadě diskriminace.¹⁸

¹⁵ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 247,248.

¹⁶ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 247.

¹⁷ NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-86419-48-7, s. 8.

¹⁸ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 112.

„Kompenzující rozdíly jsou mzdové rozdíly, které slouží ke kompenzaci relativní atraktivnosti neboli nepeněžních rozdílů mezi profesemi.“¹⁹

Na dokonale konkurenčním trhu jsou všechny pracovní pozice a všichni uchazeči stejní, díky konkurenci se mzdy přesně vyrovnají. Rozdíly ve mzdách tedy můžeme vysvětlit rozdíly v lidech, v pracovních místech nebo nedokonalou konkurencí na trzích práce.²⁰

3.1.4. Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce vznikne střetem nabídky práce s poptávkou po práci. Průsečíkem těchto dvou křivek je bod rovnováhy, který určuje rovnovážnou mzdu (mzda za jednu hodinu práce) a rovnovážné množství práce.²¹

Na obrázku č. 3 vidíme rovnováhu na trhu práce s pružnými mzdami, která nastává v bodě E. Průsečík křivek (E) představuje bod rovnováhy, při vychýlení z tohoto bodu vzniká buď nedostatek (tržní mzda je nižší než rovnovážná), nebo přebytek nabídky práce (nedobrovolná nezaměstnanost). L* představuje celkový počet ekonomicky aktivního obyvatelstva.²²

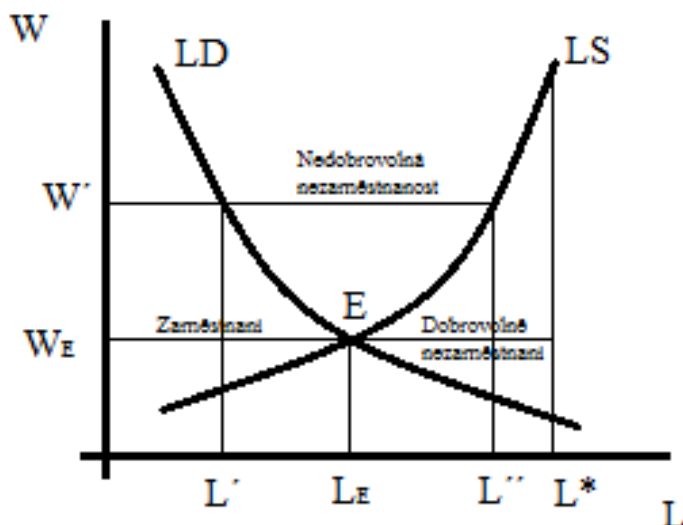
¹⁹ Citace: SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 250.

²⁰ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 250.

²¹ MACH, Miloš. *Makroekonomie II: Pro magisterské (inženýrské) studium*. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9, s. 250.

²² HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 114.

Obrázek č. 3 Rovnováha trhu práce

(Zdroj: HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 114.)

Práce je účelové vynakládání úsilí a aplikace znalostí a dovedností. Lidé pracují, aby si vydělali na živobytí, aby získali peníze a mohli uspokojit další potřeby jako úspěch, prestiž, uznání, rozvíjení sebe sama, zařazení do společnosti atd.²³

3.2. Zaměstnanost a nezaměstnanost

Jednou z hlavních příčin nezaměstnanosti jsou nedokonalé informace a chybějící pobídky pro jednotlivce k získání zaměstnání. Zaměstnavatelé ani potenciální zaměstnanci nemají dokonalé informace o tom, jak dobře se daný jedinec hodí na konkrétní pracovní místo.²⁴

Nezaměstnaní jsou všechny osoby v produktivním věku, které v určitém období splňují tři následující podmínky. Osoby musí být bez práce, ale musí si práci aktivně hledat

²³ ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: Nejnovější trendy a postupy*. Praha: Grada Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3, s. 185.

²⁴ LIPPMAN, Steven; MCCALL, John. *EBSCOhost* [online]. [cit. 2011-04-28]. Search unemployment. Dostupné z WWW: <<http://web.ebscohost.com/infodroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=364821a9-eae7-435d-a148-b9a1bbda247f%40sessionmgr112>>.

(jsou registrováni na úřadu práce) a poslední podmínkou je, že musí být připraveny k nástupu do práce.²⁵

Zaměstnaní jsou ti, kteří nesplňují alespoň jednu ze tří výše uvedených podmínek. Jsou to osoby, které vykonávají jakoukoliv práci, která je placená a nepracují pouze z důvodu nemoci, dovolené, apod. Mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo nepatří studenti, důchodci, ženy v domácnosti, lidé práce neschopní aj.²⁶

Samuelson také charakterizuje skupinu *mimo pracovní sílu*, což jsou například ženy v domácnosti, starobní a invalidní důchodci a také všichni ostatní, kdo přestali aktivně hledat práci. Přičemž pracovní sílu tvoří souhrn všech zaměstnaných a nezaměstnaných.²⁷

3.2.1. Ukazatel míry nezaměstnanosti

Nezaměstnanost měříme pomocí ukazatele míry nezaměstnanosti (u). Tento ukazatel vypočítáme jako podíl počtu nezaměstnaných (U) k celkovému počtu pracovních sil (L), tj. celkové ekonomicky aktivní obyvatelstvo (součet zaměstnaných i nezaměstnaných). Vzhledem k tomu, že nezaměstnanost uvádíme v procentech, musíme celkový ukazatel vynásobit stem.²⁸

$$u = \frac{U}{L} \times 100 (\%)$$

Míra nezaměstnanosti je jedním z nejpoužívanějších ukazatelů při určování socio-ekonomického blahobytu, výkonnosti trhu práce a hospodářských výsledů země.²⁹

²⁵ MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium*. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9, s. 257.

²⁶ MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium*. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9, s. 257.

²⁷ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 651.

²⁸ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 18.

²⁹ ELHORST, J. Paul. *EBSCOhost* [online]. [cit. 2011-04-28]. The mystery of regional unemployment differentials. Dostupné z WWW: <<http://web.ebscohost.com/infodroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=364821a9-eae7-435d-a148-b9a1bbda247f%40sessionmgr112>>.

3.2.2. Druhy nezaměstnanosti

Někteří autoři uvádějí tři druhy, další čtyři druhy a někteří dokonce i pět druhů nezaměstnanosti. Nicméně všichni se shodnou na základním rozdělení do tří skupin, a to frikční, strukturální a cyklická nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost bývá označována jako normální, pohybuje se kolem 2 %. U tohoto druhu nezaměstnanosti je rozhodující, že čas jejího trvání je ovlivněn dobou, která je potřebná pro vyhledání nového pracovního místa. Vzniká, pokud zaměstnaná osoba dobrovolně opustí svou pracovní pozici, aby našla jinou. Frikční nezaměstnanost je v podstatě standardním ekonomickým procesem, někdy bývá označována jako fluktuální.³⁰

Strukturální nezaměstnanost vzniká, pokud je převis nabídky práce nad poptávkou a osoby hledající práci nejsou dostatečně mobilní, aby si práci našly na jiných trzích. Díky tomu vznikají nerovnováhy v určitých oblastech. Tato nezaměstnanost je projevem segmentace trhu práce. Způsobují ji hlavně změny v požadované kvalifikaci pracovníků (z důvodu strukturálních a technických změn).³¹

Cyklická nezaměstnanost, někdy bývá označována za konjunkturální, je způsobena cyklickými změnami v ekonomice. Je hlavní příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti. Cyklická nezaměstnanost je rozdíl mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti (skutečná je vyšší).³²

Jírová rozlišuje i *sezónní nezaměstnanost*, která je způsobena nerovnoměrnou produkcí v odvětvích, která jsou závislá na počasí. Např. stavebnictví, zemědělství, lesnictví, rybolov a další. Je tedy důsledkem sezónní fluktuace poptávky po pracovních příležitostech.³³

³⁰ NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-86419-48-7, s. 57.

³¹ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 20.

³² MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro magisterské (inženýrské) studium*. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9, s. 258.

³³ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, str. 20.

Jako poslední typ někteří autoři uvádí nezaměstnanost vyplývající z *preferance volného času*. Nastává, pokud zaměstnaný dá přednost volnému času před zaměstnáním (např. při vysokých podporách v nezaměstnanosti).³⁴

Holman uvádí, že „*přirozená míra nezaměstnanosti je složena z nezaměstnanosti frikční, strukturální a dobrovolné. Závisí přímo úměrně na míře ztráty práce a nepřímo úměrně na míře nalézání práce.*“³⁵

3.2.3. Příčiny nezaměstnanosti

Samuleson uvádí, že jednou z největších hádanek moderní makroekonomie jsou příčiny nezaměstnanosti. Protože i v dokonalé konkurenci při pružných mzdách vzniká nezaměstnanost, a to dobrovolná. Je to stav, kdy se část kvalifikovaných pracovníků při stávající mzdě rozhodne nepracovat, může být tedy efektivním výsledkem soutěživých trhů.³⁶

Odlíšný pohled na příčiny nezaměstnanosti má Walter Block, který vyučuje ekonomii v New Orleans. Příčiny spatřuje především ve vládě a jejích programech. Vláda určuje úroveň minimální mzdy, což je nevýhodné především pro handicapové lidi, kteří mohou vykonávat pouze určitou práci, které odpovídá mzda nižší než minimální – zaměstnavatelé proto tyto lidi nepřijmou. Nezaměstnanost vytvářejí zákony, které určují pracovní podmínky, které mohou zvyšovat rapidně náklady zaměstnavatelů (např. sběraři ovoce musí mít k dispozici moderní toalety). Dále jsou to odbory, odvody z mezd, pojištění v nezaměstnanosti apod. Všechna vyjmenovaná fakta a mnohé další zvyšují náklady zaměstnavatelů, a ti potom najímají méně lidí, aby ušetřili.³⁷

³⁴ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, str. 116.

³⁵ Citace: HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck, 2004, 424 s. ISBN 80-7117-9764-2, s. 170.

³⁶ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 664.

³⁷ BLOCK, Walter. Skutečné příčiny nezaměstnanosti. *Reformy.cz* [online]. [cit. 2011-05-11]. Dostupné z: <<http://www.reformy.cz/zpravy/skutečne-priciny-nezamestnanosti>>.

3.2.4. Dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost přináší problémy pro hospodářství i společnost. Proto dopady můžeme rozdělit na hospodářské a společenské. *Hospodářské dopady* - při vysoké nezaměstnanosti vznikají hospodářské ztráty ve formě ušlých statků a služeb, které by nezaměstnaní mohli vyrobit. Jde o ztrátu cenných zdrojů, dokonce převyšující neefektivitu způsobenou existencí monopolů, cel a kvót. Společenský dopad můžeme stěží měřit. Nicméně dlouho-trvající nedobrovolná nezaměstnanost přináší psychické a společenské strádání, při opakování dokonce osobní krizi.³⁸

„Ať jsou ekonomické ztráty způsobené nezaměstnaností jakkoli vysoké, nevyjadřuje jejich propočítávání odpovídajícím způsobem lidské, sociální a psychologické škody, které přinášejí období dlouhodobější nedobrovolné nezaměstnanosti. Výzkumy z nedávné doby ukazují, že nezaměstnanost vede ke zhoršování fyzického i psychického zdraví – k vyššímu výskytu srdečních chorob, alkoholismu a sebevraždám.“³⁹

3.2.5. Okunův zákon

S hospodářským dopadem souvisí Okunův zákon, který formuloval Arthur Okun, jenž si všiml nepřímé úměrnosti mezi nezaměstnaností a hospodářskou aktivizací. Dle Okunova zákona pokles HDP o dvě procenta potenciálního produktu přinese nárůst nezaměstnanosti o jeden procentní bod.⁴⁰

„Z Okunova zákona plyne, že nezaměstnanost se nemění, pokud skutečné HDP i potenciální HDP⁴¹ roste stejným tempem. Pokud se má nezaměstnanost snížit, skutečné HDP musí růst rychleji než potenciální.“⁴²

³⁸ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 651 - 652.

³⁹ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 17-18.

⁴⁰ SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 653.

⁴¹ **Potenciální HDP** je nejvyšší udržitelný výkon ekonomiky za podmínek daného množství a kvality vstupů. Odpovídá optimálnímu (plnému) využití disponibilních zdrojů.

⁴² Citace: SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3, s. 654.

Holman uvádí, že Okunův zákon ukazuje vztah mezi odchylkou nezaměstnanosti od přirozené míry a odchylkou reálného produktu od potenciálního. Vyjadřuje vztah mezi změnou domácího produktu a změnou nezaměstnanosti.⁴³

3.2.6. Beveridgeova křivka

Beveridgeova křivka slouží ke grafickému znázornění počtu uchazečů na jedno volné místo. Porovnáme tedy počet uchazečů o zaměstnání s počtem nabízených volných míst. Na Obrázku č. 4 Beveridgeova křivka vidíme, že křivka má klesající tvar, protože při vysoké míře volných pracovních míst je zpravidla nízká míra nezaměstnanosti a naopak. Přerušovaná čára znázorňuje rovnováhu mezi volnými místy a nezaměstnaností. Díky Beveridgeově křivce můžeme zjistit i v jakém cyklu se ekonomika nachází. Např. pokud jsou body nad osou 45° ekonomika je v období expanze (vysoký počet volných míst a nízká nezaměstnanost).⁴⁴

Obrázek č. 4 Beveridgeova křivka

(Zdroj: JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 331 s. ISBN 978-80-247-3258-9, s. 139.)

⁴³ HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck, 2004, 424 s. ISBN 80-717-9764-2, s. 305, 320.

⁴⁴ JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 331 s. ISBN 978-80-247-3258-9, s. 138-139.

3.2.7. Phillipsova křivka

Phillipsova křivka je křivka, která popisuje vztah mezi nezaměstnaností a inflací. Krátkodobá Phillipsova křivka je založena na faktu, že očekávaná inflace se nemění (tj. inflace, kterou předpokládají subjekty při svém rozhodování). Snížení míry nezaměstnanosti tedy povede k růstu míry inflace a naopak. Přičemž dlouhodobá Phillipsova křivka je vertikální, dlouhodobě se nezaměstnanost neustále vrací na úroveň přirozené nezaměstnanosti, ale inflace stále roste.⁴⁵

„Phillipsova křivka vyjadřuje inverzní vztah mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti. Zkušenosti však ukazují, že dlouhodobě takový stabilní vztah neexistuje.“⁴⁶

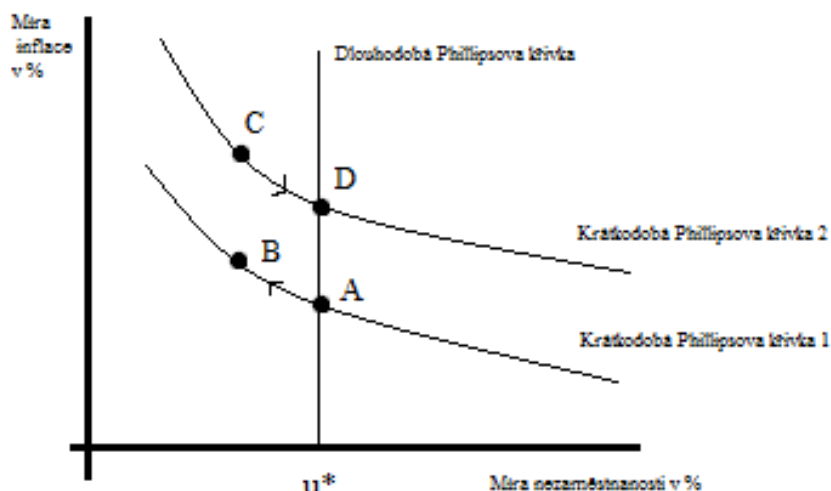
Na Obrázku č. 5 Phillipsova křivka vidíme, že v bodě A je nezaměstnanost na své přirozené úrovni (u^*), růst produktu povede k snížení nezaměstnanosti do bodu B (firmy přijímají nové pracovníky), v bodě B je vyšší skutečná míra inflace, což vede ke zvýšení očekávané inflace (bod C), míra nezaměstnanosti se vrátí na svou přirozenou míru, ale při vyšší inflaci (bod D). Na obrázku vidíme, že dlouhodobá Phillipsova křivka prochází body rovnováhy, a že neexistuje dlouhodobý vztah mezi mírou nezaměstnanosti a inflací.⁴⁷

⁴⁵ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. II. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 117.

⁴⁶ Citace: HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C. H. Beck, 2004, 424 s. ISBN 80-7117-9764-2, s. 320.

⁴⁷ HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 118.

Obrázek č. 5 Phillipsova křivka

(Zdroj: HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1, s. 118.)

3.3. Regionální politika a politika zaměstnanosti

Regionální politika má mnoho definic, ačkoliv neexistuje žádná obecně uznávaná. Regionální politika je souhrnem všech veřejných intervencí vedoucích ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností. Je součástí státní politiky, která ovlivňuje hlavní ekonomické zdroje a aktivity na celém území. Je cílevědomou činností státní správy a samosprávy na úrovni centrální, regionální a lokální. Je souborem cílů, opatření a nástrojů, které mají snížit rozdíly v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.⁴⁸

„Pojetí regionální politiky a regionálního rozvoje se neustále vyvíjí. Za posledních deset let mnohé země vyspělého světa a Evropské unie reformovaly její tradiční pojetí a zaměřily se podrobněji na definované cíle. Byly změněny i cílové segmenty – staly se jimi nově vytvořené regiony, mikroregiony a spádové oblasti spravované municipalitami.“⁴⁹

Základem pro regionální politiku je z hlediska prostorového Ústava ČR (článek 99), která vytváří ústavněprávní základ pro obce a vyšších územní samosprávné celky a dále zákony č. 128/2000 Sb., o obcích a č. 129/2000 Sb., o krajích. Z hlediska věcného zákon

⁴⁸ STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 12-14.

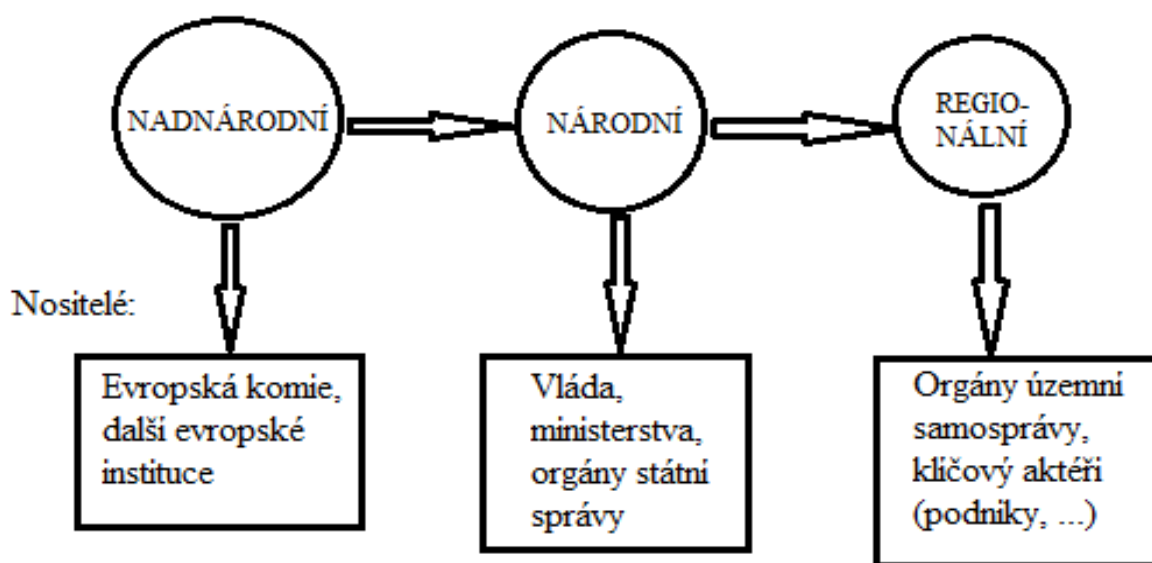
⁴⁹ Citace: STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 11.

č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR. Zásadní normou regionální politiky je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Hlavní normy pro vlastní realizaci jsou Zásady regionální politiky ČR (usnesení č. 235/1998), Strategie regionálního rozvoje ČR 2000–2006 (usnesení vlády č. 682/2000) a Strategie regionálního rozvoje ČR pro léta 2007–2013 (usnesení vlády č. 560/2006).⁵⁰

Česká republika je součástí Evropské unie (EU), tedy i regionální politiky EU. Hlavními hodnotami regionální politiky EU jsou solidarita (pomoc občanům a regionům hospodářsky či sociálně znevýhodněným) a soudržnost. Primárním cílem je tedy snižování regionálních disparit členských zemí. V EU je regionální politika prováděna na třech základních úrovních – jak můžeme vidět na Obrázku č. 6 Úrovně regionální politiky.⁵¹

Obrázek č. 6 Úrovně regionální politiky

Základní úrovně:

(Zdroj: STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 36. Vlastní tvorba.)

Podle Stejskala a Kovárníka mezi dokumenty, které ovlivňují regionální politiku České republiky, patří tyto programové dokumenty:

⁵⁰ Základní legislativa regionální politiky ČR. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2011-05-11]. Dostupné z:

<<http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/zakladni-legislativa-regionalni-politiky-v-cr.html>>.

⁵¹ STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 36.

Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec, tyto jsou základními na národní úrovni, zastřešují cíle politiky soudržnosti (viz výše) a definují oblasti zaměření strukturálních fondů a počet a charakter operačních programů.

Regionální operační programy, jsou zpracovávány regiony soudržnosti, které nesou i odpovědnost za jejich realizaci. Jsou zaměřeny na infrastrukturu, prostředí malých a středních podniků, cestovní ruch, životní podmínky obyvatel apod.

Integrovaný operační program, tento je zaměřen na rozvoj veřejných služeb, spadají sem především velké integrované a náročné projekty.

Sektorové operační programy, jsou zaměřeny na celou Českou republiku kromě Prahy. Obsahují sedm programů – Výzkum, vývoj a inovace; Zaměstnanost; Vzdělání; Životní prostředí; Doprava a Technická pomoc.

Operační programy příhraniční spolupráce, tyto zahrnují periferní, příhraniční subregiony a spolupráci se sousedními zahraničními regiony.

Operační program Praha, hlavní město Praha jako jediný region v celé České republice převyšuje průměr ekonomické úrovně EU, proto má svůj specifický program.⁵²

3.3.1. Evropská strategie zaměstnanosti

Reforma Lisabonské strategie v roce 2005 přenesla důraz na růst a zaměstnanost. Členské státy by měly usilovat o prosazení těchto priorit – přilákání většího množství lidí do zaměstnání a jejich udržení, zvýšení nabídky práce, modernizace systémů sociální ochrany. Dále zvýšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu prostřednictvím vzdělání a zlepšování dovedností.⁵³

Hlavními směry politiky zaměstnanosti jsou dosažení plné zaměstnanosti, zlepšování kvality a produktivity práce, posilování sociální a územní soudržnosti, podpora celoživotního přístupu k práci, zajištění přístupnosti trhů práce, zvýšení přitažlivosti práce a zajištění, aby se osobám hledajícím zaměstnání vyplatilo pracovat. Dále zlepšení procesu přizpůsobování se potřebám trhu, podporování flexibility, zmírnění segmentace trhu práce,

⁵² STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2, s. 62-65.

⁵³ Základní legislativa regionální politiky ČR: Hlavní směry politiky zaměstnanosti ESZ 2008-2010. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/evropskastrateg>>.

zajištění vývoje nákladů na pracovní sílu a metod stanovení mezd podporujících zaměstnanost. V neposlední řadě zvýšení, zkvalitnění investic do lidského kapitálu a také přizpůsobení vzdělávacích systémů a odborných příprav novým kvalifikačním požadavkům.⁵⁴

Klíčovým finančním nástrojem pro realizaci Evropské strategie zaměstnanosti je Evropský sociální fond (ESF). ESF je součástí strukturálních fondů Evropské unie. Hlavním cílem tohoto fondu je rozvíjet zaměstnanost, snižovat nezaměstnanost, podporovat sociální začleňování osob, rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. ESF umožňuje čerpat finanční prostředky na operační programy Lidské zdroje, Vzdělávání pro konkurenceschopnost (cíl Konvergence) a Praha adaptabilita (cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost).⁵⁵

Zodpovědným orgánem při čerpání finančních prostředků z ESF je Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je zároveň řídicím orgánem OP Lidské zdroje a zaměstnanost. Dalším řídicím orgánem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které zodpovídá za OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Posledním orgánem je Magistrát hlavního města Praha - OP Praha Adaptabilita.⁵⁶

3.3.2. Politika zaměstnanosti na úrovni ČR

Hlavními legislativními prameny, kterými se politika zaměstnanosti v České republice dále řídí, jsou zákoník práce 262/2006 Sb. (upravuje pracovněprávní vztahy), zákon č. 435/2004 o zaměstnanosti (definice pojmů, vymezení působnosti a další), vyhláška č. 518/2004 Sb. (provádí zákon o zaměstnanosti), vyhláška č. 519/2004 Sb. (o rekvalifikaci uchazečů o zaměstnání a zájemců o zaměstnání a o rekvalifikaci zaměstnanců) a nařízení č. 515/2004 Sb. (o hmotné podpoře na vytváření pracovních míst a hmotné podpoře rekvalifikace nebo školení zaměstnanců v rámci investičních pobídek) a další.⁵⁷

⁵⁴ Základní legislativa regionální politiky ČR: Hlavní směry politiky zaměstnanosti ESZ 2008-2010. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/evropskastrateg>>.

⁵⁵ Evropský sociální fond v ČR. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf>>.

⁵⁶ Evropský sociální fond v ČR. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf>>.

⁵⁷ Právní předpisy z oblasti zaměstnanosti. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy>.

Politika zaměstnanosti je soubor opatření upravujících konkrétní situaci na trhu práce. Opatření jsou vyhlášována vládou. Hlavním úkolem politiky zaměstnanosti je přispívat k podpoře nerovnováhy na trhu práce a snažit se omezit nezaměstnanost. Proto se tato politika stala středem pozornosti pro mnoho vědních oborů i aktivit.⁵⁸

Hlavní odpovědnost za politiku zaměstnanosti mají v České republice státní orgány, a to Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a úřady práce. Dále by měl stát spolupracovat s aktivními subjekty, jako jsou místní a krajské samosprávy, profesní organizace a asociace sdružující postižené osoby.⁵⁹

Státní politika zaměstnanosti zahrnuje především zabezpečování práva na zaměstnání, sledování a vyhodnocování situace na trhu práce (tvorba prognóz, koncepcí zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, programy a projekty pro uplatnění fyzických osob), koordinaci opatření v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce (v souladu s evropskou strategií zaměstnanosti a podmínkami Evropského sociálního fondu). Dále tvorbu a koordinaci programů a opatření, které vedou k zajištění priorit v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů na úseku trhu práce.⁶⁰

Dalšími oblastmi státní politiky zaměstnanosti jsou uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti, hospodaření s prostředky na politiku zaměstnanosti, informační, poradenské a zprostředkovatelské služby na trhu práce, poskytování podpory v nezaměstnanosti (či při rekvalifikaci). Dále také opatření na podporu a dosažení rovného zacházení s muži a ženami, s osobami bez ohledu na rasový či etnický původ, se zdravotně postiženými osobami a usměrňování zaměstnávání pracovních sil ze/do zahraničí.⁶¹

3.3.3. Pasivní a aktivní politika zaměstnanosti

Pasivní politikou zaměstnanosti je hmotná podpora nezaměstnaných. Je to reakce na v minulosti vzniklou situaci. Pomáhá nezaměstnaným kompenzovat ztrátu příjmů a také

⁵⁸ JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 27.

⁵⁹ POTŮČEK, Martin. *Strategické vládnutí a Česká republika*. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. 360 s. ISBN 80-2472-126-0, s. 284.

⁶⁰ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶¹ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

umožňuje hledání nového pracovního místa. Pasivní politika nezaměstnanosti má dvě formy, a to pojištění v nezaměstnanosti (podpory) a pomoc v nezaměstnanosti (dávkou státní sociální podpory).⁶²

„Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. Aktivní politiku zaměstnanosti zabezpečuje ministerstvo a úřady práce; podle situace na trhu práce spolupracují při její realizaci s dalšími subjekty.“⁶³

Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. Součástí opatření aktivní politiky jsou poradenství, podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením, sdílené zprostředkování zaměstnání a cílené programy k řešení zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti je financována z prostředků státního rozpočtu.⁶⁴

Významným nástrojem je rekvalifikace uchazečů a zájemců o zaměstnání, která umožňuje prohloubit dosavadní dovednosti či schopnosti nebo dokonce získat novou kvalifikaci (včetně jejího udržení a obnovování). Rekvalifikace může být poskytnuta uchazečům o zaměstnání nebo zaměstnavatelům, kteří provádí rekvalifikaci svých zaměstnanců. Oba tyto typy rekvalifikace může částečně či úplně hradit příslušný úřad práce, pokud jsou prokazatelně doloženy nutné náklady rekvalifikace.⁶⁵

Investiční pobídky jsou nástrojem, který hmotně podporuje vytváření nových pracovních míst a rekvalifikace nebo školení nových zaměstnanců u těch zaměstnavatelů, kterým bylo vydáno rozhodnutí o příslibu investiční pobídky. Zaměstnavatel, který vytvoří nová pracovní místa v územní oblasti (okres), kde průměrná míra nezaměstnanosti za dvě ukončená pololetí je nejméně o 50 % vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti České re-

⁶² JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9, s. 30.

⁶³ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶⁴ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶⁵ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

publiky, může získat hmotnou podporu na vytvoření nových pracovních míst či rekvalifikaci nových zaměstnanců.⁶⁶

Úřad práce může poskytnout příspěvek na vytvoření časově omezené pracovní příležitosti, což jsou veřejně prospěšné práce, které spočívají v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací či jiných činnostech ve prospěch obcí a státních nebo obecně prospěšných organizací. Zaměstnavatelé mohou také po dohodě s Úřadem práce vytvořit společensky účelná pracovní místa (může se jím stát i osoba samostatně výdělečně činná). Příspěvek může být poskytován až do výše vyplacených mzdových nákladů na zaměstnance přijatého na vyhrazené místo (včetně sociálního a zdravotního pojištění), a na dobu až jednoho roku.⁶⁷

Překlenovací příspěvek je určen pro začínající osoby samostatně výdělečně činné (které byly dříve uchazeči o zaměstnání) a poskytuje se na úhradu provozních nákladů. Tento příspěvek je poskytován maximálně pět měsíců a činí nejvýše 0,25 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za určité období. Pokud zaměstnavatel přijme do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému Úřad práce věnoval zvýšenou péči, může získat příspěvek na zapracování tohoto zaměstnance. Příspěvek je poskytován maximálně tři měsíce a dosahuje maximálně polovinu minimální mzdy.⁶⁸

Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program, může Úřad práce poskytnout, pokud zaměstnavatel přechází na nový podnikatelský program a z tohoto důvodu nemá pro své zaměstnance dočasně práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby. Zaměstnavatel může příspěvek získat až na šest měsíců, přičemž výše je maximálně polovina minimální mzdy (na jednoho zaměstnance).⁶⁹

Pokud chce zaměstnavatel (fyzická osoba, právnická osoba a další subjekty) získat některý z výše uvedených příspěvků, musí si sám zažádat a doložit všechny potřebné dokumenty. Příslušná pobočka Úřadu práce žádosti posoudí a v případě schválení sepiše se

⁶⁶ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶⁷ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶⁸ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁶⁹ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

žadatelem písemnou dohodu. Příspěvek na aktivní politiku zaměstnanosti není určen pro organizační složky státu a státní příspěvkové organizace.⁷⁰

Aktivní politika zaměstnanosti přináší sociálně psychologické efekty a navíc také kladné ekonomické dopady na státní rozpočet. Výdaje, které stát vynaloží na aktivní politiku zaměstnanosti, snižují výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti a na sociální dávky, a to především u mladých lidí. Jakmile uchazeč nastoupí do nového zaměstnání, začne do státního rozpočtu odvádět daně ze mzdy a přinese úspory na výdaje státu za zdravotní pojištění a sociální dávky. Lze tedy říci, že část prostředků vynaložených na aktivní politiku zaměstnanosti se vrátí zpět do státního rozpočtu (v případě umístění uchazeče do nové práce).⁷¹

⁷⁰ Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

⁷¹ Aktivní politika zaměstnanosti se vyplácí. MINISTERSTVO VNITRA. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 2011-04-01]. Dostupné z: <http://www.portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=1010>.

4. Praktická část - Liberecký kraj

Na obrázku č. 7 vidíme v levé části znak kraje a v pravé části jeho logo. „Znak obsahuje zemský znak českého lva, který symbolizuje příslušnost kraje k území Čech. Loukoťové kolo je převzato z původního znaku z roku 1577, který byl udělen císařem Rudolfem II., je to rodový erb pánů z Redernu, kteří město dříve ovládali a zasloužili se o jeho rozvoj. Vydutý hrot představuje dominantu Libereckého kraje, je to krajinný, stavební a kulturní prvek kraje – Ještěd. Logo kraje vyjadřuje motto: „Dynamika – stabilita – jistota“, simuluje expanzi a pokrok směřující k obecné prosperitě (červená barva), založené na zdravé rozvaze a zodpovědnosti (šedá barva). Má vyjadřovat koordinaci těchto aspektů s důrazem na klidný kontinuální pohyb směřující k cíli.“⁷²

Obrázek č. 7 Znak a logo Libereckého kraje

(Zdroj: Výroční zpráva Libereckého kraje 2010. In: *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2012-01-12]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/vnejsi_vztahy/vz2010cz.pdf.)

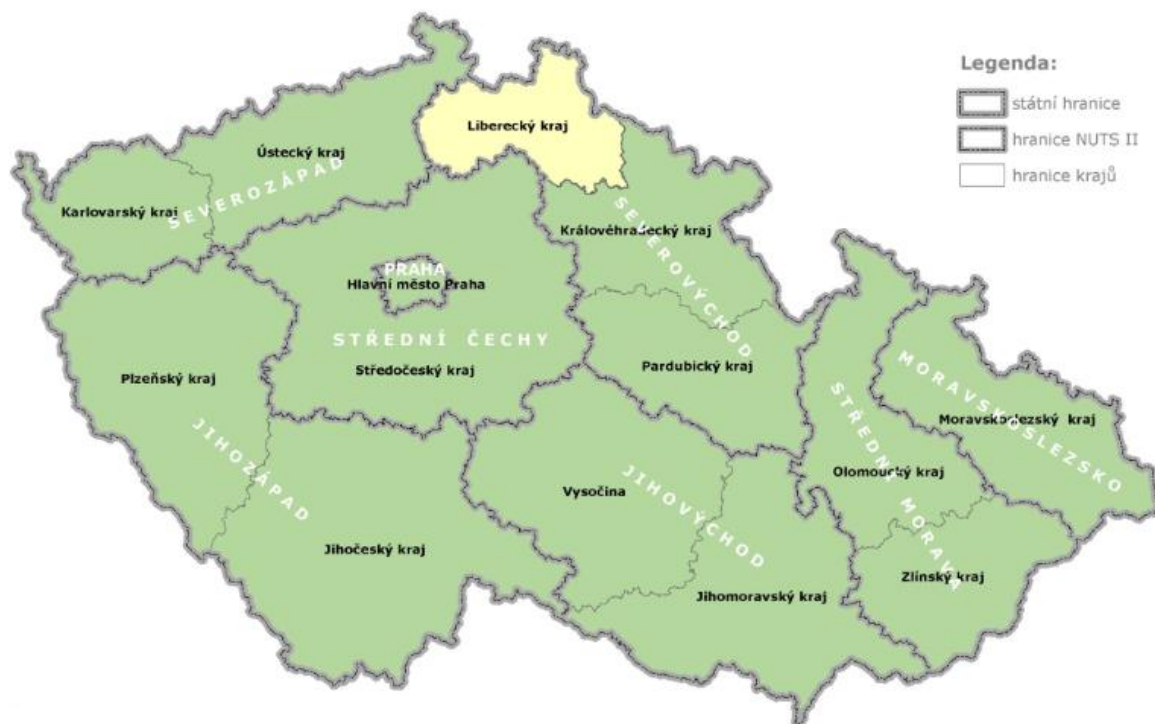
4.1. Charakteristika kraje

Liberecký kraj leží na severu České republiky (viz obrázek č. 8 Poloha Libereckého kraje v rámci ČR). Liberecký kraj je poměrně hornatá oblast, nachází se zde Jizerské hory, část Krkonošských hor a část Lužických hor. Kraj sousedí na severu s Polskem a Německem. Díky této poloze je od roku 1991 součástí Euroregionu Nisa. V rámci České republi-

⁷² Citace: Výroční zpráva Libereckého kraje 2010. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/vnejsi_vztahy/vz2010cz.pdf.

ky potom sousedí s Královéhradeckým, Středočeským a Ústeckým krajem. Území spadá pod Region soudržnosti severovýchod spolu s Královéhradeckým a Pardubickým krajem.⁷³

Obrázek č. 8 Poloha Libereckého kraje v rámci ČR

(Zdroj: Poloha Libereckého kraje v rámci České republiky. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/info/poloha_lk_v_cr_d62376dcd4.jpg>.)

Liberecký kraj je se svou rozlohou 3.136 km² druhým nejmenším krajem v České republice (po kraji Hlavní město Praha), jeho plocha tvoří pouhých čtyři procenta území celé České republiky. Velký podíl kraje představuje lesní půda (44,3%), oproti tomu orná půda (21,4%) je zde pod celostátním průměrem, zemědělská půda pokrývá 44,4% území.⁷⁴

Kraj je spíše průmyslovou oblastí se strojírenstvím a zpracovatelským průmyslem. Zaměření je zde na výrobu skla, bižuterie, plastů a automobilů. Textilní průmysl, který byl v historii tradičním tahounem kraje, již ztratil svou dominantní roli a ustoupil do pozadí. Co se týče surovin, můžeme jmenovat především sklářské a slévárenské písky, dekorační

⁷³ Přehled základních informací o Libereckém kraji. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <<http://liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/page22>>.

⁷⁴ Charakteristika kraje (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

a stavební kameny (žula, břidlice, křemenec), písek, šterkopísek, drcené kamenivo a částečně i černé uhlí. Zemědělství je pouze doplňkovým odvětvím. Důležitou roli zaujímá cestovní ruch, protože Liberecký kraj nabízí skvělé přírodní i kulturní podmínky v zimě i létě.⁷⁵

Školství je zde hojně zastoupeno sítí základních a středních škol. Typické jsou střední umělecké školy nadregionálního významu, a to především střední uměleckoprůmyslové školy sklářské a bižuterní. Nachází se zde také vysoká škola – Technická univerzita v Liberci, která nabízí mnoho studijních oborů na fakultách strojní, textilní, hospodářská, pedagogická, architektury, mechatroniky a mezioborových inženýrských studií. Liberecký kraj nabízí mnoho možností v oblasti studia.⁷⁶

Kraj tvoří čtyři okresy (viz obrázek č. 9 Okresy Libereckého kraje), Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. V kraji leží 215 obcí, z nichž je 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 21 územních obvodů pověřených obcí. Obce s rozšířenou působností jsou Česká Lípa, Nový Bor, Jablonec nad Nisou, Tanvald, Železný Brod, Turnov, Frýdlant v Čechách, Liberec, Semily a Jilemnice.⁷⁷

Obrázek č. 9 Okresy Libereckého kraje

(Zdroj: Okresy Libereckého kraje. *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2011-08-17]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/kraje/li/zdroj/krajvcis/nabidpub/2005/publ05/5129/zdroj/mapy/01.jpg>>.)

⁷⁵ Charakteristika kraje (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

⁷⁶ Přehled základních informací o Libereckém kraji. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <<http://liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/page22>>.

⁷⁷ Přehled základních informací o Libereckém kraji. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <<http://liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/page22>>.

Okres Česká Lípa

V okrese se nachází 57 obcí (z toho 11 měst), k těm sídelně významnějším patří město Česká Lípa, Nový Bor, Mimoň a Doksy. Okres je svou rozlohou 1.037 km² největším okresem Libereckého kraje. Oproti tomu hustota osídlení je zde nejnižší. Je zde tradičně rozšířený průmysl zaměřený především na výrobu automobilových dílů a doplňků.⁷⁸

Okres Jablonec nad Nisou

V okrese leží 34 obcí (z toho 8 měst), mezi ty osídlenější patří Jablonec nad Nisou, Tanvald a Železný Brod. Tento okres je nejmenším v Libereckém kraji a dokonce patří k nejmenším okresům v celé České republice. Naopak svou hustotou obyvatel (225,1 obyvatel na km²) se řadí mezi prvních deset okresů v republice. Rozvinutý je zde velkoobchod, maloobchod, oprava a údržba motorových vozidel a dále zpracovatelský průmysl pro sklo, keramiku, porcelán a stavební hmoty.⁷⁹

Okres Semily

Tento okres spravuje 65 obcí (z toho je pouze 9 měst), středisky osídlení jsou města Turnov, Semily, Lomnice nad Popelkou a Jilemnice. Svou rozlohou zaujímá 22 % kraje a hustotou obyvatel se dostalo na třetí místo v kraji. Stejně jako v okrese Jablonec nad Nisou je zde nejvíce zastoupen velkoobchod, maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel, zpracovatelský průmysl, stavebnictví, ale také ubytování, stravování a zemědělství. Nejvíce firem má své sídlo ve městě Turnov.⁸⁰

Okres Liberec

Nachází se zde 59 obcí, z toho 11 měst. Mezi sídelně významné patří hlavně město Liberec, Frýdlant, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Nové Město pod Smrkem a Jablonné v Podještědí. Přičemž rozmístění obyvatel je velmi nerovnoměrné. Okres Liberec je jedním z nejseverněji položených okresů v České republice, je druhým největším okresem v kraji

⁷⁸ Charakteristika okresu Česká Lípa (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cl>.

⁷⁹ Charakteristika okresu Jablonec nad Nisou (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_jn>.

⁸⁰ Charakteristika okresu Semily (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_sm>.

a hustota osídlení je 172,3 obyvatel na km². Nejvíce je zde zastoupena průmyslová výroba (výroba kovodělných výrobků, strojů a zařízení, výrobků pro automobilový průmysl) a dále textilní a plastikářský průmysl, stavebnictví, doprava a spoje a terciální sféra.⁸¹

4.2. Demografická situace a vzdělanost v kraji

Demografie je studium lidské populace z hlediska velikosti, hustoty, rozmístění, věku, pohlaví, rasy, zaměstnání, vzdělání a dalších statistických údajů. Demografické prostředí se týká lidí a lidé tvoří trhy. Věk a vzdělání populace jsou jedny z hlavních faktorů ekonomické prosperity. Dle různých studií je zjištěno, že věkové průměry většiny evropských regionů se zvyšují.⁸²

4.2.1. Věkové složení obyvatel Libereckého kraje

Věkové složení patří k základním charakteristikám struktury obyvatelstva kraje. V Libereckém kraji je populace nevyrovnaná podobně jako v celé České republice. Obyvatelstvo má proti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu. Na Českolipsku patří populace k nejmladším v republice a naopak na Semilsku a Turnovsku je jednou z nejstarších. Český statistický úřad uvádí, že to odráží i předchozí demografický vývoj. Charakteristickým znakem naší společnosti je její stárnutí, kdy se jednotlivé generace silných a slabých ročníků posouvají a mění se zastoupení v jednotlivých věkových skupinách.⁸³

K 31. 12. 2009 žilo v Libereckém kraji 439 027 obyvatel, což je o 0,4 % více než v předchozím roce a počet obyvatel se tak dlouhodobě zvyšuje. Zvyšování je citelné především v posledních pěti letech a je způsobeno kladným přirozeným⁸⁴ i migračním⁸⁵ přírůst-

⁸¹ Charakteristika okresu Liberec (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_lb>.

⁸² KOTLER, Philip. *Moderní marketing: 4. evropské vydání*. Praha: Grada, 2007, 1041 s. ISBN 978-802-4715-452, s. 135.

⁸³ Věkové složení obyvatel Libereckého kraje v roce 2010. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_lb>.

⁸⁴ **Přirozený přírůstek** = udávající rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci během určitého období.

⁸⁵ **Migrační přírůstek** = vyšší počet přistěhovalých než počet vystěhovalých ve sledovaném období.

kem obyvatel. Nicméně i přes nárůst počtu obyvatel populace stárne, což souvisí i prodloužením průměrného věku dožití a vývojem úrovně porodnosti. Index stáří i průměrný věk v Libereckém kraji od roku 1991 rostou. Index stáří v roce 2009 dosáhl hodnoty 96, což znamená, že na 100 dětí (0-14 let) připadá 96 osob (65 a více let). Průměrný věk pro rok 2009 byl 40,1 let. Celkový přírůstek obyvatel v daném roce činil 1 702 (přirozený přírůstek byl nepatrně vyšší než migrační saldo) a Liberecký kraj tak získal prvenství mezi kraji v České republice.⁸⁶

K 31. 12. 2010 žilo v kraji celkem 439 942 obyvatel. Meziročně se počet osob zvýšil o 0,2 %. Celkový přírůstek se oproti roku 2009 snížil téměř o dvě promile. Avšak opět je zde více zastoupena složka přírůstku obyvatel přirozenou měnou nad migračním saldem. Index stáří dosáhl hodnoty 97,1 a průměrný věk se zvýšil na 40,3 let, kdy nejmladší obyvatelé žili v Tachově (průměrný věk 31,8 let) a nejstarší v obci Troskovice (průměrný věk 50,4 let).⁸⁷

Za rok 2011 bohužel nemáme relevantní údaje. Český statistický úřad zveřejní údaje o demografii až v dubnu 2012. Pro tuto práci jsme tedy využili předběžných údajů ze Sčítání lidu, bytů a domů 2011 ze dne 26. března 2011. Celkový počet obyvatel byl 439 262, což by znamenalo meziroční pokles o 0,15 %. Index stáří se zvýšil na 99,1 osob.⁸⁸

V následující tabulce č. 1 vidíme souhrnné ukazatele od roku 2001 do roku 2011. Údaje od roku 2001 do roku 2010 jsou z Českého statistického úřadu vždy k 31. prosinci. Údaje za rok 2011 jsou k 26. březnu roku 2011 a pochází z předběžných výsledků Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011. Proto jsou tyto údaje trochu zkreslené.

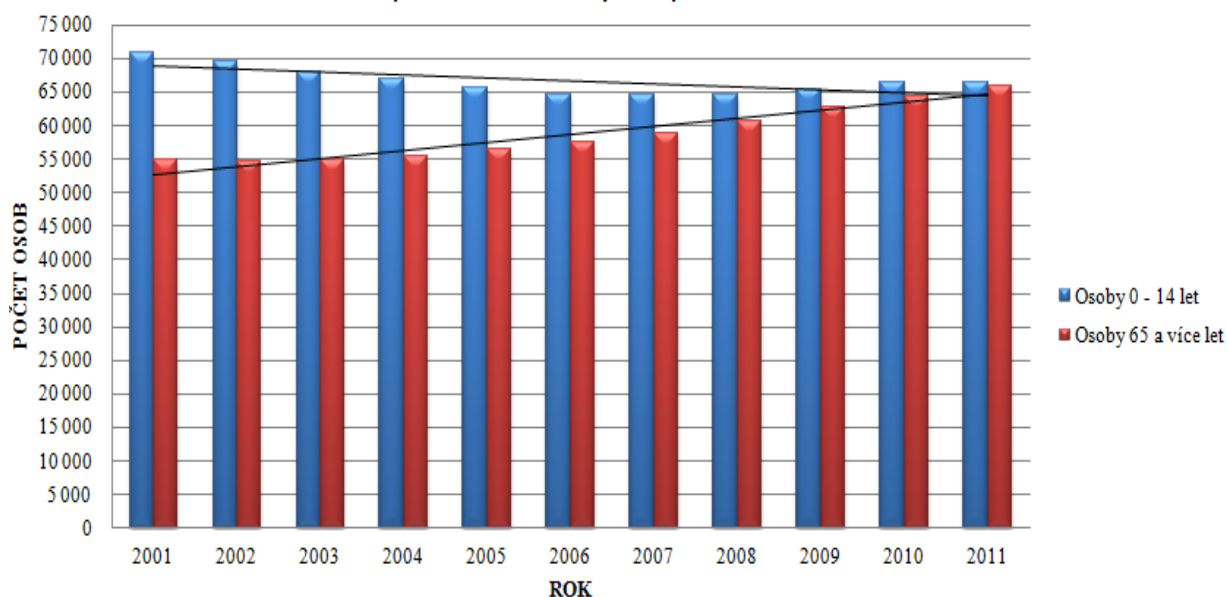
⁸⁶ Regionální rozbor: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého v roce 2009. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/regionalni_rozbor>.

⁸⁷ Regionální rozbor: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého kraje v roce 2010. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/regionalni_rozbor>.

⁸⁸ Sčítání lidu, bytů a domů 2011: Liberecký kraj. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysledky&tu=30556&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPPU_CUBS9gJXPAU108ydAMA646cNX0trS17Slxk4-pQGxQn19YCcTFx1cdXdw5E8Yf4Grk3F3dtSLiTp4kntzT3JOzrmzd1ASAUtDPuX1iTyO6hpPBh0eK_mXx6fVg-ccZnTQisa81-ZHcix0KMqBCJPBOOq18dY2zFE5L-Cu4pQIFLuu6tjEIZ3kDC4A_mkgRZGrsb1vkYQMkZDXGLWYh9fCRqPZILBoMLqjuxJy642GhBIIHvOJSyiJ526P-Mxgpo5uhtzbtwPWckiA3EOzRTRTpUgsCYqvOoH6-2TER_26PpJhPxTLb_cPH5fXm1nI6KBMeTQJUwHVP501OT0MxdXsbq18-3qTixerxJOJCBRPbTucnNO-RVtc0sH5Bp6r12T62WnFN2qoFxDbrhkn21dqJ4MM>.

Díky údajům můžeme říci, že v Libereckém kraji se každým rokem zvyšuje celkový počet obyvatel. V celkovém počtu jsou pravidelně více zastoupeny ženy, a to průměrně o jedno procento více než muži. Co se týče věku, osoby v letech 0 – 14 let svým počtem klesají. Pokud porovnáme rok 2001 a rok 2011 počet osob v tomto věku je o nemalých šest procent nižší. Naopak osob ve věku 65 a více let přibývá každým rokem. Pokud počet těchto osob opět porovnáme v roce 2001 a 2011 vidíme, že jejich počet se zvýšil o více než dvacet procent. Pro lepší představu se můžeme podívat na graf č. 1, kde vidíme obě věkové skupiny a jejich vývoj od roku 2001 do roku 2011. Dle spojnice trendu skutečně můžeme říci, že skupiny si postupně vyměňují své pozice.

Graf č. 1 Porovnání počtu osob dle věkových skupin v letech 2001 – 2011

(Zdroj: Obyvatelstvo: Další údaje - obyvatelstvo. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>>. Vlastní tvorba.)

Z výše uvedených faktů, lze jen potvrdit, co již bylo řečeno. Liberecký kraj, stejně jako ostatní kraje České republiky, postupně stárne. Porodnost se snižuje a přibývá obyvatel, kteří jsou ekonomicky neaktivní. Tento fakt sebou přináší velké problémy, protože potencionální přispěvatelé do rozpočtů prostřednictvím daní budou muset vydělávat na čím dál početnější skupinu osob nad 65 let. Když k tomuto přičteme zmiňovanou nižší porodnost, lze očekávat, že tento trend se bude nadále prohlubovat. To znamená, že stát čekají velké problémy v podobě nedostatku financí. Tento fakt se již nyní snaží stát řešit pomocí důchodové a daňové reformy.

Tabulka č. 1 Obyvatelstvo Libereckého kraje v letech 2001 – 2011

Rok	počet obyvatel celkem (k 31.12.)	v tom muži	ženy	v tom ve věku 0-14 let	15-64 let	65 a více let
2001	427 396	207 972	219 424	70 969	301 650	54 777
2002	427 321	207 887	219 434	69 673	302 953	54 695
2003	427 722	208 216	219 506	68 107	304 772	54 843
2004	427 563	208 264	219 299	66 954	305 218	55 391
2005	429 031	209 128	219 903	65 672	306 991	56 368
2006	430 774	210 179	220 595	64 607	308 672	57 495
2007	433 948	212 030	221 918	64 489	310 659	58 800
2008	437 325	214 020	223 305	64 521	312 102	60 702
2009	439 027	215 000	224 027	65 264	311 091	62 672
2010	439 942	215 468	224 474	66 347	309 203	64 392
2011	439 262	215 370	223 892	66 505	306 864	65 893

(Zdroj: Sčítání lidu, bytů a domů 2011: Liberecký kraj. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <[#### **4.2.2. Vzdělanostní struktura obyvatel**](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysledky&tu=30556&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPPU_CUBS9gJXPAU108ydAMA646cNX0trS17Slxk4-pQGxQn19YCcTFx1cdXdw5E8Yf4Grk3F3dtSLiTp4kntzT3JOzrmzd1ASAuTDpuX1iTyO6hpPBh0eK_mXx6fVg-ccZNTQisa81-ZHcix0KMqBCJPBOOql8dY2zFE5L-Cu4pQIFLuu6tjEIZ3kDC4A_mkgRZGrsb1vkYQMkZDXGLWYh9fCRqPZILBoMLqjuxJy642GhBIIHvOJSyij526P-Mxgpo5uhtzbtwPWckiA3EOzRTRTpUgsCYqvOoH62TER_26PpJhPxTLb_cPH5fXm1nl6KBMeTQJUwhVVP501OT0MxdXsbq18-3qTxerxJ0JCBRPbTucnNO-RVtc0sH5Bp6rl2T62WnFN2qoFxDBrhkN21dqJ4MM>. Vlastní tvorba.)</p>
</div>
<div data-bbox=)

Vzdělanostní struktura je jedním z hlavních ukazatelů konkurenceschopnosti regionu. Kvalifikované lidské zdroje hrají klíčivou úlohu v procesu vytváření a transferu znalostí, jež jsou jedním ze zásadních předpokladů pro zajištění dlouhodobě udržitelného rozvoje regionu. Vzdělanost obyvatel Libereckého kraje se dlouhodobě zvyšuje, roste podíl osob se středoškolským, vyšším odborným, učňovským i vysokoškolským vzděláním. Výrazně

se snižuje podíl osob starších 15 let se základním a neukončeným vzděláním. Bohužel Liberecký kraj svou úrovní vzdělanosti zdaleka nedosahuje celorepublikového průměru.⁸⁹

V roce 2010 bylo v Libereckém kraji celkem 53 středních škol a jedna již zmiňovaná vysoká škola Technická univerzita v Liberci. V následující tabulce č. 2 vidíme počty studujících osob v letech 2003 – 2010 dle stupně vzdělání, pro rok 2011 zatím nejsou data dostupná. Data u vysokých škol jsou pouze za státní školy, soukromé nejsou započtené.

Markantní jsou především změny u středních odborných škol a vysokých škol. U středních odborných škol postupně dochází k poklesu, oproti roku 2003 se počet studujících snížil o 14 procent. Naopak u škol vysokých došlo k postupnému nárůstu až o 50 procent za sedm let.

Tabulka č. 2 Vzdělávání v letech 2003 - 2010

Školní rok	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011
Střední školy z toho:	22 574	22 521	22 703	22 483	21 914	21 578	21 321	20 376
gymnázia	4 918	4 858	4 843	4 866	4 803	4 844	4 790	4 703
střední odborné školy	16 006	15 930	15 900	15 987	15 451	15 053	14 591	13 795
Vysoké školy	6 220	6 280	6 646	7 239	8 149	9 074	9 569	9 470

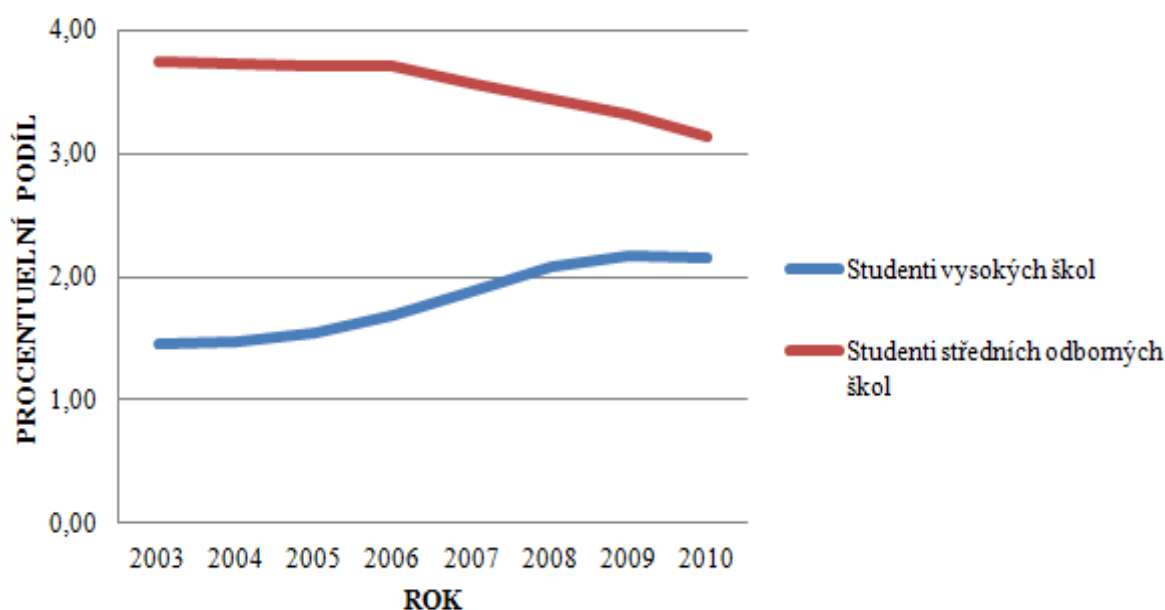
(Zdroj: Další údaje - školství. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/skolstvi-xl>>. Vlastní tvorba.)

Nižší počet studentů středních odborných škol může v budoucnosti způsobit problémy s nedostatkem řemeslných profesí na pracovním trhu, čímž dojde ke zvýšení ceny za tuto práci. Předpokládám, že pokud trend bude pokračovat, tak vysokoškolské vzdělání ztratí svou hodnotu a bude bráno stejně jako dříve ukončené vzdělání s maturitou. Domnívám se tedy, že postupem času, bude v Libereckém kraji mnoho osob, které se budou vzdě-

⁸⁹ Analytická část: 4. Lidské zdroje. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3569>>.

lávat do vysokého věku, ale bude zde málo osob ochotných „pracovat rukama“. Nicméně tento problém se týká celé České republiky. Pro lepší představu na následujícím grafu č. 2 vidíme poměr studujících vysoké školy a střední odborné školy k celkovému počtu obyvatel za roky 2003 – 2010. Z grafu je zřetelné, co již bylo několikrát řečeno, studentů na vysokých školách přibývá a studentů středních odborných škol ubývá.

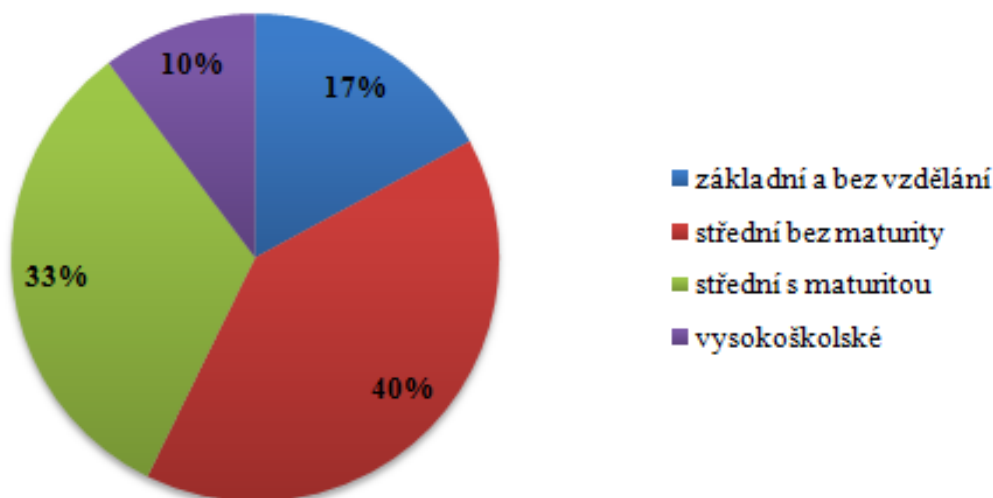
Graf č. 2 Podíl studentů k celkové populaci Libereckého kraje (v %)

(Zdroj: Další údaje - školství. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/skolstvi-xl>>. Vlastní tvorba.)

V následujícím grafu č. 3 vidíme strukturu vzdělanosti obyvatel ve věku 15 let a více v Libereckém kraji pro rok 2010. Z grafu je zřejmé, že prozatím převažuje zastoupení osob se středním odborným vzděláním a nejméně zastoupena je skupina osob se vzděláním vysokoškolským. Nicméně na základě předchozích uvedených faktů, předpokládáme, že se tento poměr časem změní.

Graf č. 3 Struktura vzdělanosti v roce 2010

(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-2. Vzdělání populace (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

K roku 2011 lze dle Sčítání lidu, domů a bytů říci, že od roku 2001 přibylo 11 tisíc vysokoškoláků, ale přesto tvoří pouze desetinu populace kraje starších 18 let a Liberecký kraj tak stále zaostává za republikovým průměrem. Celkově je vzdělanost rozdělena věkem a stupněm urbanizace. Mladší lidé mají vyšší vzdělání než starší věkové skupiny. Vzdělanější osoby se koncentrují především do větších měst. Na venkově je větší podíl méně vzdělaných osob.⁹⁰

4.3. Ekonomická situace v Libereckém kraji

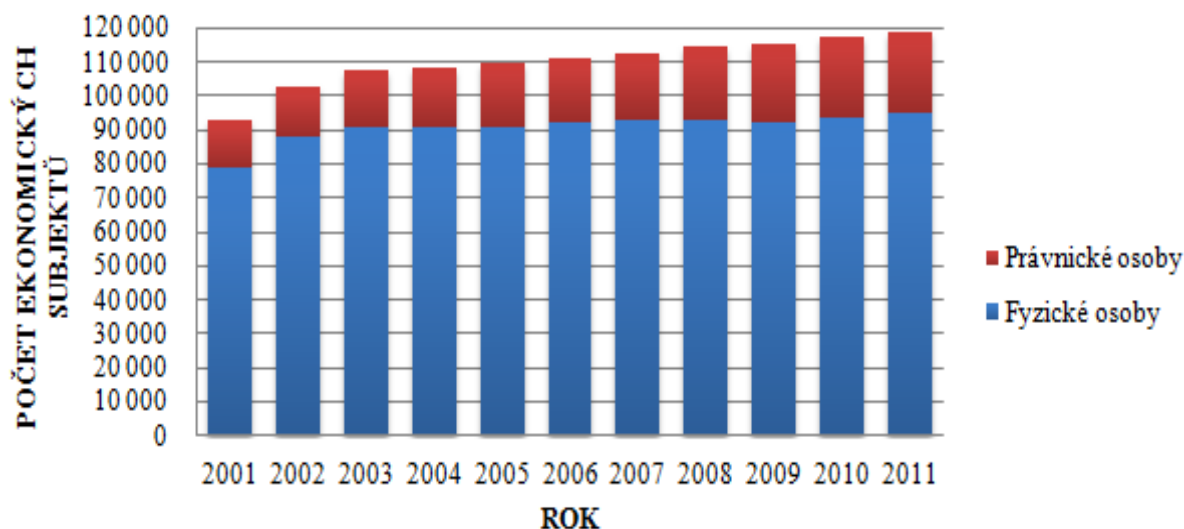
V Libereckém kraji převládá především obchod, ubytování a stravování. Markantní postavení má také průmysl a stavebnictví, poslední pokulhávající činností je zemědělství, lesnictví a rybolov (od roku 2008 klasifikace dle CZ-NACE). Počet registrovaných ekonomických subjektů se rok od roku zvyšuje (viz graf č. 4). Převládají fyzické osoby, hlavně živnostníci.

Nejvíce podniků v Libereckém kraji zaměstnává 1 – 9 zaměstnanců, ale jejich počet se od roku 2001 snížil. Podniků s 10 – 49 zaměstnanci je kolem 1,5 tisíce, jejich počet

⁹⁰ Liberec má 102 247 obyvatel, ukázalo sčítání. *Týden v Libereckém kraji* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <<http://www.tydenvlk.cz/zpravy-3/8205-liberec-ma-102-247-obyvatel-ukazalo-scitani>>.

od roku 2001 také poklesl. Podniky s 50 – 249 zaměstnanci jsou v řádu stovek, jejich počet zůstává přibližně stejný. Nejméně je v kraji podniků, které zaměstnávají více než 250 lidí, a to pouze v řádu desítek. Uvedené údaje pochází z organizační statistiky Českého statistického úřadu a hodnoty jsou brány vždy k 31.12.

Graf č. 4 Počet právnických a fyzických osob v letech 2001 - 2011

(Zdroj: Další údaje - organizační statistika. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/oranizacni_struktura-xl>. Vlastní tvorba.)

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v Libereckém kraji od roku 2001 s určitými výkyvy roste. Poslední údaje jsou prozatím zveřejněny za rok 2010, kdy HDP na 1 obyvatele činil přes 268 tisíc, což představuje 74,8 % HDP na obyvatele v ČR. V roce 2009 se Liberecký kraj svým HDP podílel na celkovém HDP České republiky 2,9 procenty. S touto hodnotou patří mezi tři kraje (Karlovarský kraj, kraj Vysočina) s nejnižším podílem HDP, nejvyšší podíl má kraj Hlavní město Praha. Nejvíce se na tvorbě HPD Libereckého kraje podílí, jak již bylo zmíněno, terciální sektor⁹¹. Od roku 2001 se podíl sektoru pohybuje kolem 50 %.⁹²

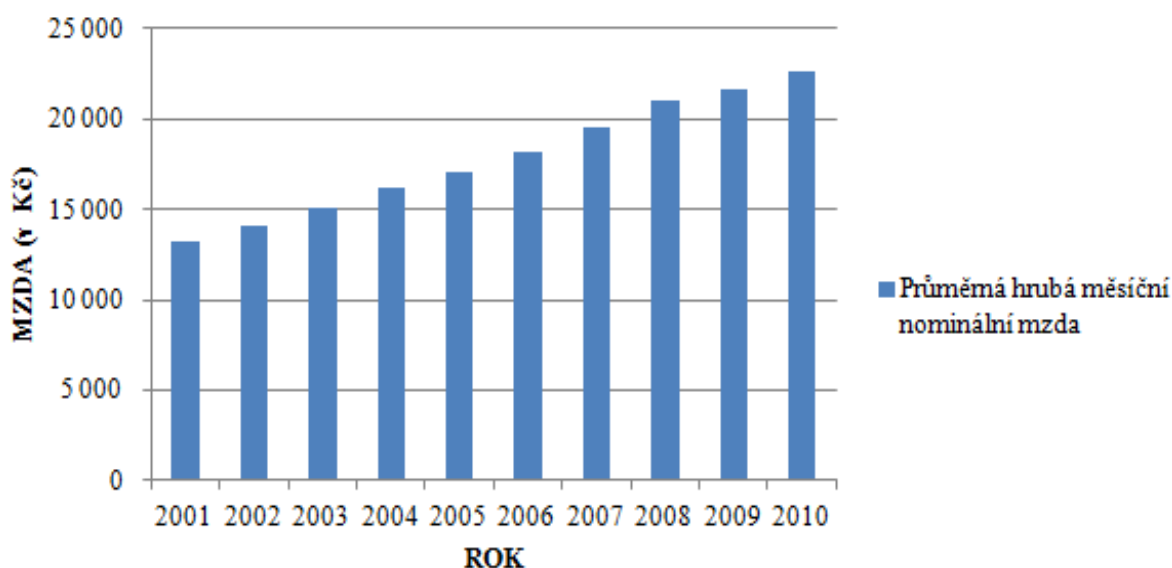
Průměrná hrubá měsíční nominální mzda od roku 2001 roste, nicméně v porovnání s průměrem České republiky, je stále podprůměrná. Stejně jako v ostatních krajích České republiky mají muži vyšší průměrnou hrubou mzdu než ženy. Co se týče sektorů, nejvyšší

⁹¹ **Terciální sektor** = v metodice rozdělení národního hospodářství na sektory představuje sektor služeb

⁹² Další údaje - organizační statistika. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/oranizacni_struktura-xl>.

mzdy jsou v oblasti průmyslu. Pro zajímavost v následujícím grafu č. 5 vidíme vývoj průměrné hrubé měsíční nominální mzdy v Libereckém kraji, a to za fyzické osoby bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců. Musíme však podotknout, že ukazatel průměrné mzdy není přesný, protože jej zvyšují jedinci s nadprůměrnými mzdami. Průměrné mzdy dle statistik sice každým rokem stoupají, ale vzhledem ke zvyšujícím se nákladům na život je růst mezd neadekvátní.

Graf č. 5 Vývoj průměrné hrubé měsíční nominální mzdy fyzických osob v Libereckém kraji

(Zdroj: Další údaje - mzdy, náklady, práce. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/mzdy-xl>>. Vlastní tvorba.)

4.4. Zaměstnanost v Libereckém kraji

Ukazatele zaměstnanosti jsou zjišťovány pomocí výběrového šetření pracovních sil, které provádí Český statistický úřad čtvrtletně na vzorku 25 tisíc bytů na území celé České republiky. Ukazatele zaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO). Výsledky výběrového šetření pracovních sil jsou vždy průměrné údaje. Za za-

městnané považují všechny osoby ve věku 15 let a více, které vyvíjely jakoukoliv odměňovanou pracovní aktivitu.⁹³

V následující tabulce č. 3 vidíme souhrnné údaje o zaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2005 – 2010, pro rok 2011 prozatím nejsou dostupná data. Je zřejmé, že počet zaměstnaných se od roku 2006 zvyšoval a v roce 2009 byl zaznamenán propad, a to v důsledku hospodářské krize, která se promítla do všech oblastí. V roce 2010 se situace opět zlepšila. Vidíme také, že nejpočetnější skupinou zaměstnaných jsou osoby od 30 – 44 let a nejvíce zaměstnaných má střední odbornou školu bez maturity. Naopak nejmenší část zaměstnaných představují osoby se základním vzděláním nebo bez vzdělání a věková skupina nad 60 let. Ovšem vzhledem k prodlužujícímu se věku odchodu do důchodu je nutné podotknout, že tato skupina bude postupem času čím dál více početnější (i díky nižší porodnosti).

Tabulka č. 3 Zaměstnanost v Libereckém kraji v letech 2005 – 2010 (v tis. oby.)

ROK	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zaměstnaní celkem	201,7	198,8	199,3	199,7	197,3	201,5
z toho ve věku:						
15 – 29 let	46,6	43,4	40,3	40,4	40,0	36,8
30 – 44 let	74,6	76,3	79,0	80,7	81,3	84,5
45 – 59 let	73,2	70,8	70,7	68,0	66,0	68,4
60 a více let	7,2	8,2	9,3	10,	10,0	11,8
z toho dle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	17,8	16,6	15,1	15,4	13,9	11,7
střední bez maturity	97,2	95,5	96,6	94,8	95,3	90,0
střední s maturitou	64,7	66,3	67,2	71	6,3	73,5
vysokoškolské	22,0	20,4	20,4	18,6	21,7	26,2

(Zdroje: Statistická ročenka Libereckého kraje 2008: Zaměstnaní v NH a míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/kapitola/13-5101-08-2008-05>>. Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-4 Zaměstnaní v NH a míra zaměstnanosti podle věku a vzdělání (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

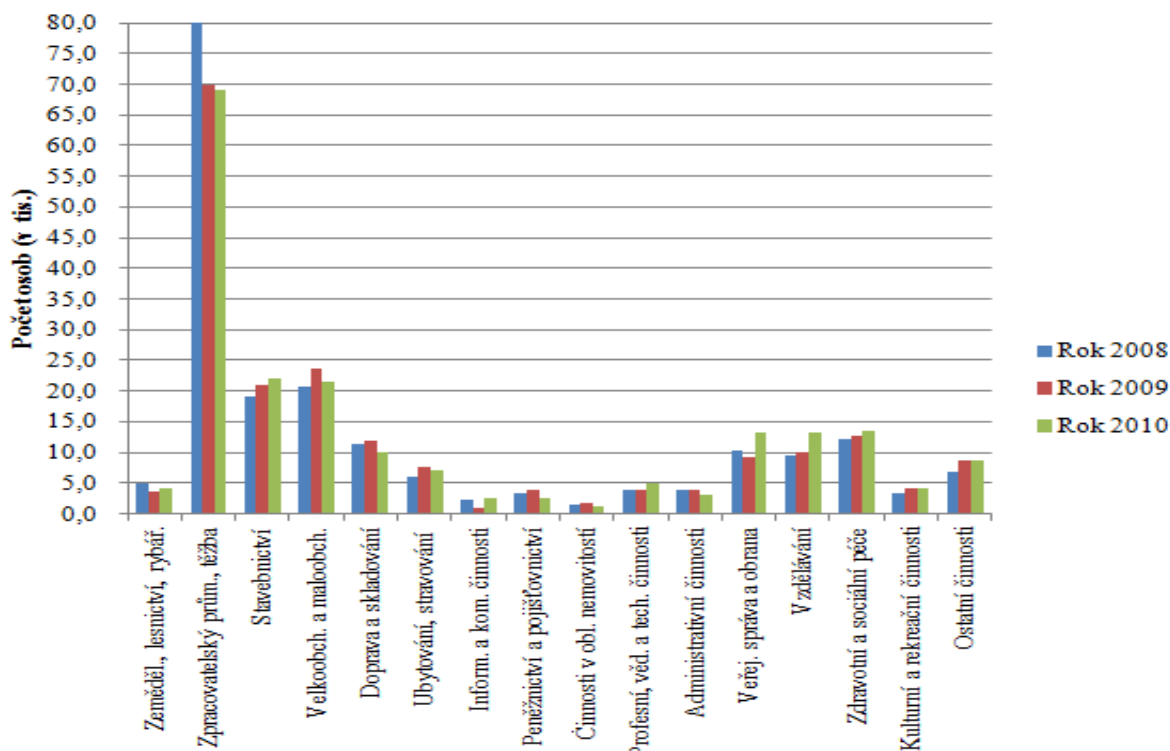
⁹³ Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

V následujícím grafu č. 6 vidíme strukturu zaměstnaných v Libereckém kraji dle odvětví v letech 2008 – 2010. Jak již bylo řečeno, Liberecký kraj je kraj průmyslový, což dokazuje i fakt, že nejvíce zaměstnaných je ve zpracovatelském průmyslu a těžbě. V tomto oboru je zaměstnáno kolem 35 % všech zaměstnaných v Libereckém kraji (hodnota pro rok 2010). Procentuelní podíl odvětví je přibližně každý rok stejný i přesto, že v posledních letech se absolutní počet snížil (vlivem nižší zaměstnanosti a doznívající hospodářské krize).

Dalšími hojně zastoupenými obory jsou stavebnictví a velkoobchod s maloobchodem, obě tato odvětví zaměstnávají kolem 10 % zaměstnaných osob. Následuje zdravotnictví, doprava a skladování, vzdělávání. Zajímavým odvětvím se zdá být veřejná správa, kdy vláda neustále spekuluje o snižování počtu pracovních míst. Nicméně, jak vidíme z grafu, tak se tak dělo pouze v roce 2009, v roce 2010 se počet zaměstnaných opět zvýšil, a to o celých 45 % oproti roku 2009.

Velice malý počet zaměstnaných je v zemědělství, což je z hlediska přírodních podmínek Libereckého kraje pochopitelné, v roce 2010 byla v tomto oboru zaměstnána pouhé 2 % zaměstnaných. Vůbec nejméně zastoupeny jsou odvětví činnosti v oblasti nemovitostí a informační a komunikační činnosti.

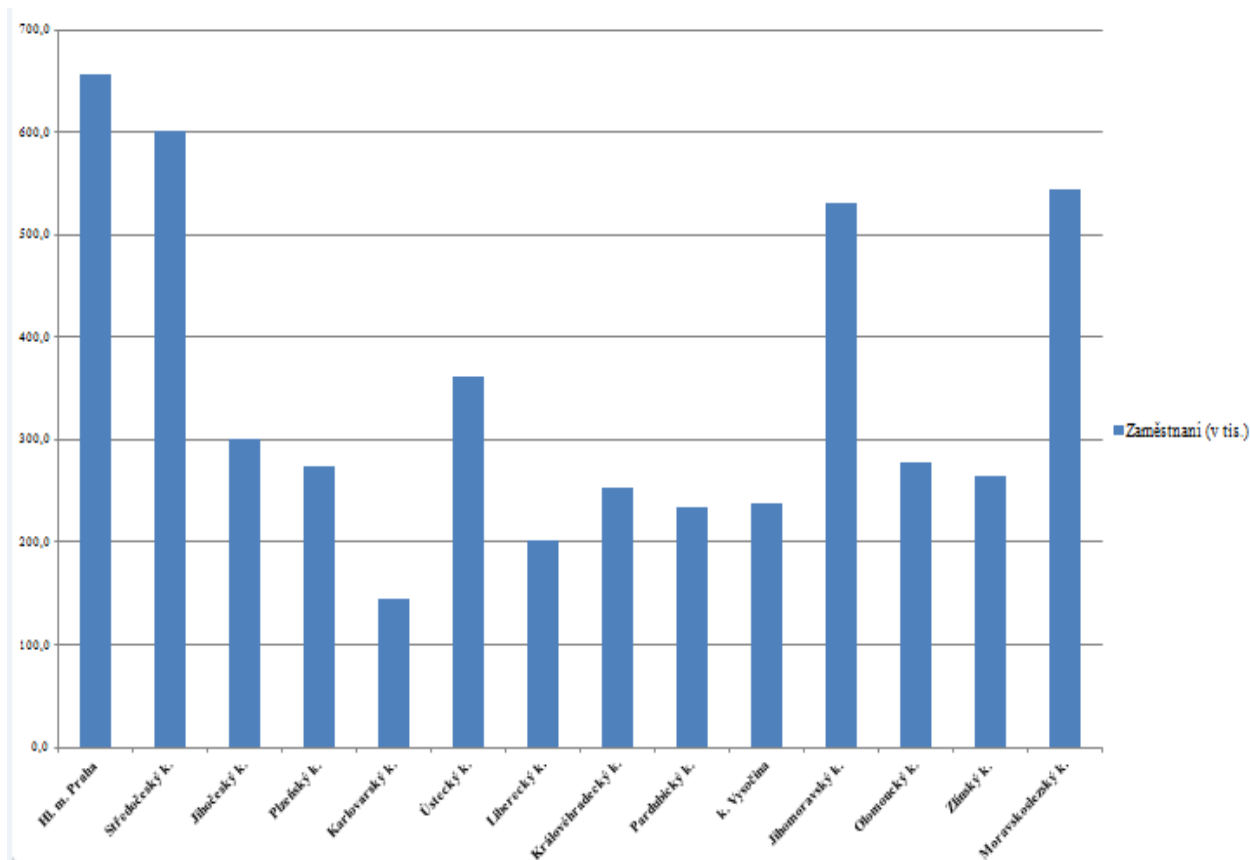
Graf č. 6 Zaměstnaní Libereckého kraje dle odvětví

(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-5. Zaměstnaní v NH podle odvětví CZ-NACE (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

Při porovnání Libereckého kraje s kraji ostatními, musíme konstatovat, že Liberecký kraj tradičně patří ke krajům s nízkou zaměstnaností. Dokazuje to i graf č. 6, kde je zřejmé, že Liberecký kraj je na druhém místě v nejnižším počtu zaměstnaných hned po kraji Karlovarském. Nejvyšší počet zaměstnaných má Hlavní město Praha a Středočeský kraj. Data v grafu jsou pouze za rok 2010, nicméně v letech předchozích je situace obdobná.

Graf č. 7 Počet zaměstnaných dle krajů ČR v roce 2010

(Zdroj: Trh práce v ČR 1993 - 2010: 201R Zaměstnanost v NH dle oblastí a krajů. Český statistický úřad [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3103-11>>. Vlastní tvorba.)

4.5. Nezaměstnanost v Libereckém kraji

Pro nezaměstnanost máme k dispozici dva ukazatele, a to registrovanou míru nezaměstnanosti a obecnou míru nezaměstnanosti.

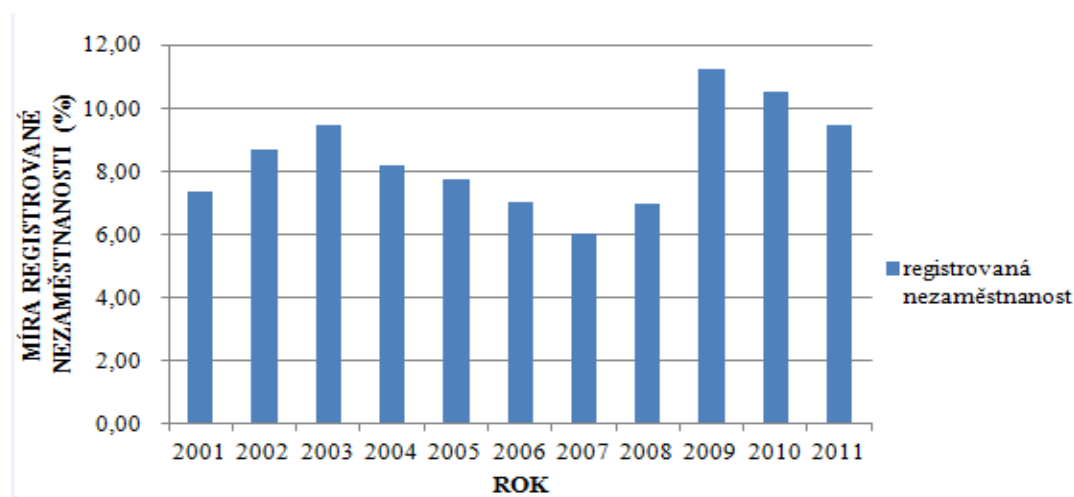
Registrovaná míra nezaměstnanosti se vypočte se jako podíl **počtu dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání** (registrovaných na pracovním úřadu) a **pracovní síly** (počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrového šetření pracovních sil) + **počet registrovaných na pracovních úřadech**. Tento ukazatel zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a je podkladem pro rozhodovací a legislativní kroky v oblasti domácího trhu práce.⁹⁴

⁹⁴ Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje). Český statistický úřad [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xl#obecna_mira_nezamestnanosti>.

Obecnou míru nezaměstnanosti vypočteme **podílem počtu nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle** (součet všech zaměstnaných a nezaměstnaných). Ukazatel vychází z **Výběrového šetření pracovních sil** a užívá metodiku Mezinárodního úřadu práce (International Labour Organisation) a Eurostatu (statistický úřad EU). Tyto ukazatele jsou vhodné především k mezinárodní komparaci, proto v práci uijeme především ukazatelů registrované nezaměstnanosti.⁹⁵

Na grafu č. 8 vidíme vývoj registrované nezaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2001 – 2011, hodnoty jsou vždy k 31. prosinci v daném roce. Hodnoty do roku 2004 mohou být trochu zkreslené, protože se užívala jiná metoda výpočtu. Nejnižší míry nezaměstnanosti 6,05 % kraj dosáhl v roce 2007, kdy byla ekonomika Českého státu v rozkvětu. Naopak v roce 2009 dosáhl Liberecký kraj nejvyšší míry nezaměstnanosti, a to 11,24 % přičemž průměrná míra registrované nezaměstnanosti pro celou Českou republiku činila 7,98 %. Hodnoty byly vyšší ve všech krajích, což bylo způsobeno již výše uvedenou hospodářskou krizí, kdy podniky reagovaly na špatnou situaci a propouštěly své zaměstnance či dokonce krachovaly. V roce 2010 a 2011 jsou hodnoty stále vysoké, ale s doznívající krizí pomalu klesají.

Graf č. 8 Míra registrované nezaměstnanosti v letech 2001 – 2011 v Libereckém kraji

(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

⁹⁵ Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xl#obecna_mira_nezamestnanosti>.

Pokud bychom vzali míru nezaměstnanosti dle specifických skupin, je téměř pravidlem, že ženy se na celkovém počtu nezaměstnaných podílejí větší mírou než muži (tvoří více než 50 % nezaměstnaných). Tento jev je ovlivněn zaměstnavateli, kteří se obávají zaměstnávat ženy z důvodu vyšší absence kvůli péči o děti. Zajímavostí je, že v roce 2009 se tento poměr v důsledku hospodářské obrátil. Nejvíce propouštěly průmyslové podniky, kde pracují především muži.⁹⁶

Další ohroženou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením, které představují přibližně 14 % všech nezaměstnaných (pro rok 2010). V roce 2007 byl zaznamenán mírný pokles počtu těchto osob, nicméně od roku 2008 se počet opět každoročně navyšuje.⁹⁷

Z hlediska věku lze říci, že největší problém s nezaměstnaností mají mladí lidé do 24 let a poté osoby nad 50 let. Mladí lidé (absolventi) mají nedostatek praxe, zkušeností a znalostí. Starší kategorie mají praktických zkušeností mnoho, ale jsou zase považovány za méně produktivní. S ohledem na dokončené vzdělání se struktura od roku 2001 téměř nezměnila. Nejvíce nezaměstnaných osob bylo vyučeno nebo dosáhlo základního či žádného vzdělání.⁹⁸

V tabulce č. 4 vidíme registrované míry nezaměstnanosti jednotlivých krajů ČR v letech 2008 – 2010 (pro rok 2011 nejsou hodnoty k dispozici). V každém roce má nejnižší nezaměstnanost Hlavní město Praha a nejvyšší nezaměstnanost Ústecký kraj. V roce 2008 a 2009 byl Liberecký kraj v pořadí čtvrtým krajem s nejvyšší nezaměstnaností. Oproti tomu v roce 2010 se situace zlepšila a Liberecký kraj byl v pořadí na sedmém místě s nejnižší nezaměstnaností. Lze tedy konstatovat, že míry nezaměstnanosti v kraji kolísají a většinou se pohybují nad průměrnou mírou České republiky.

⁹⁶ Nezaměstnanost a míra registrované nezaměstnanosti. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/100119_nezam>.

⁹⁷ Nezaměstnanost a míra registrované nezaměstnanosti. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/100119_nezam>.

⁹⁸ Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>.

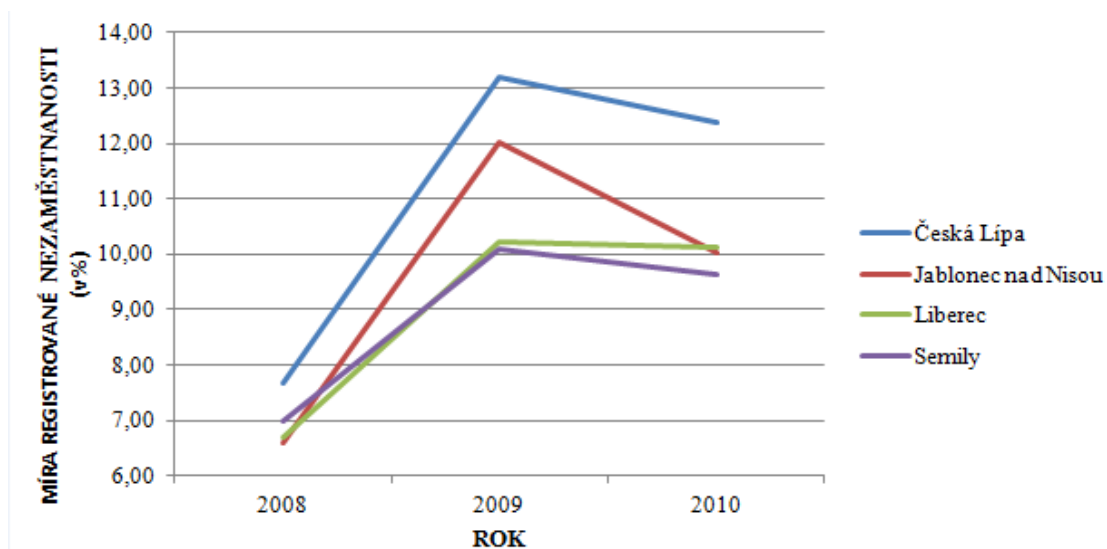
Tabulka č. 4 Registrovaná míra nezaměstnanosti krajů ČR 2008 – 2010 (v %)

KRAJ / ROK	2008	2009	2010
Liberecký kraj	6,95	11,24	10,54
Ústecký kraj	10,26	13,61	13,90
Karlovarský kraj	7,62	11,07	11,40
Plzeňský kraj	5,03	8,16	8,25
Jihočeský kraj	4,83	7,78	8,50
kraj Vysočina	6,27	10,25	10,73
Jihomoravský kraj	6,83	10,59	10,87
Zlínský kraj	6,13	10,83	10,74
Moravskoslezský kraj	8,49	12,14	12,36
Olomoucký kraj	6,87	12,19	12,49
Pardubický kraj	5,95	9,58	9,87
Královéhradecký kraj	4,81	7,97	8,37
Středočeský kraj	4,47	7,01	7,73
Hlavní město Praha	2,14	3,66	4,07

(Zdroj: Jednotlivé kraje ČR. Český statistický úřad [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <www.czso.cz>. Vlastní tvorba.)

Na grafu č. 9 vidíme nezaměstnanost v okresech Libereckého kraje v letech 2008 – 2010. Jasně vidíme již zmiňovaný fakt, že v roce 2009 nezaměstnanost prudce vzrostla a v roce 2010 vidíme tendenci poklesu. Nejhuře je na tom okres Česká Lípa, který je největším okresem Libereckého kraje. Následuje okres Jablonec nad Nisou, který je naopak svou rozlohou nejmenší. Okresy Liberec a Semily jsou na tom přibližně stejně. Semilský okres má především výhodu ve své pozici, což se odráží na rozvoji tohoto okresu. Nachází se zde mnoho podniků a další nové vznikají. Liberecký okres je nejseverněji položen a spadá do něj Frýdlantský výběžek.

Graf č. 9 Míra registrované nezaměstnanosti v okresech Libereckého kraje

(Zdroj: Jednotlivé okresy Libereckého kraje. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <www.liberec.czso.cz>. Vlastní tvorba.)

Výše zmíněný Frýdlantský výběžek je známý velmi vysokými hodnotami míry nezaměstnanosti, což zvyšuje i průměr celého Libereckého okresu a kraje. Pro lepší představu se podívejme na tabulku č. 5, kde máme uvedeny všechny správní obvody obcí s rozšířenou působností v Libereckém kraji. Pro srovnání jsme uvedli hodnoty za roky 2008 – 2010. Vidíme, že Frýdlant má opravdu nejvyšší míru nezaměstnanosti za všechny tři roky. Frýdlantský výběžek je „odříznut“ od České republiky a lemují jej hory, proto se zde nekumulují žádné velké podniky a většina občanů musí z výběžku do práce každodenně dojíždět.

Tabulka č. 5 Míra nezaměstnanosti správních obvodů obcí s rozšíř. působností (v%)

OBCE / ROK	2008	2009	2010
Česká Lípa	7,69	12,28	12,27
Frýdlant	12,28	17,66	16,68
Jablonec nad Nisou	5,5	10,04	9,22
Jilemnice	7,25	10,85	10,97
Liberec	6,04	9,89	10,07
Nový Bor	7,36	16,6	13,09
Semily	7,06	10,58	10,27

Tanvald	8,26	13,38	11,85
Turnov	5,76	8,84	9,36
Železný Brod	8,33	14,12	12,03

(Zdroj: Srovnání SO ORP: Srovnání SO ORP v roce 2008, 2009, 2010. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28].

Dostupné z: <http://www.praha.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/srovnani_so_orp>. Vlastní tvorba.)

Pro rok 2011 zatím bohužel nemáme k dispozici souhrnná data. Nicméně vyvstávají názory, že v Libereckém kraji dochází k poklesu nezaměstnaných. Dle úřadu práce většina uchazečů odchází do větších firem zabývajících se automobilovým průmyslem. Největší zájem je tedy o montážní dělníky, řidiče, kovodělníky, elektroniky, elektrotechniky, ale také zedníky či stavební dělníky. Na druhou stranu zaměstnání nemohou najít hlavně úředníci, sekretáři a pomocní nekvalifikovaní pracovníci.⁹⁹

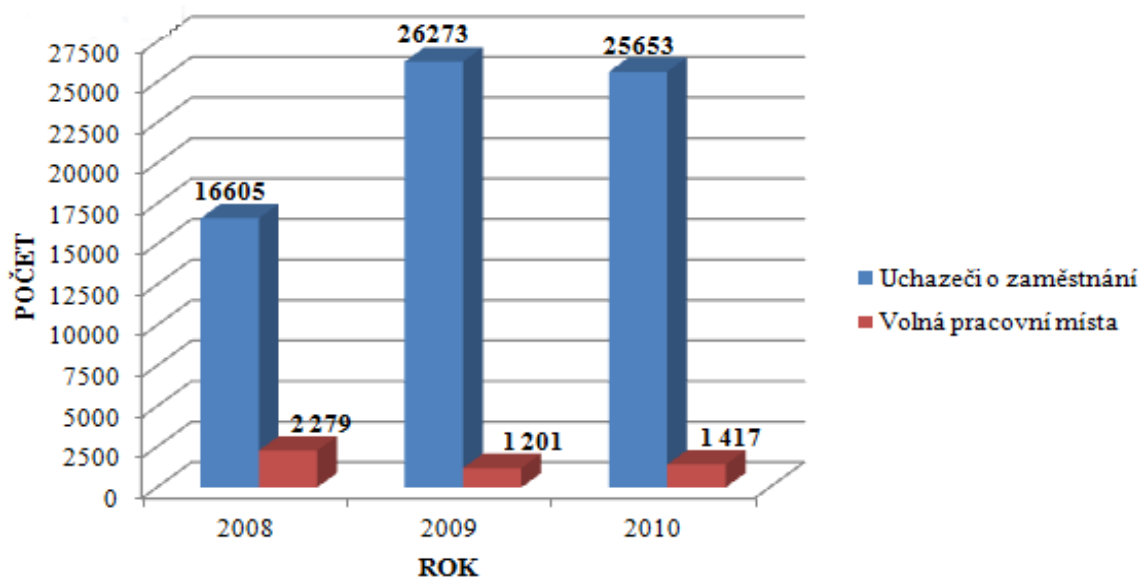
Zdá se tedy, že situace na trhu práce se mění a to ve struktuře nezaměstnaných. Kdy doposud velkou část tvořili osoby s výučním listem. V roce 2011 se karta obrací, lidé vyučení jako zedníci, truhláři, pokrývači apod. mají na trhu větší uplatnění než osoby, které mají střední školu s maturitou, ale bez zaměření a hledají práci především v administrativě. Myslím si, že tato situace se v dalších letech bude nadále prohlubovat a o osoby s výučním listem bude obrovský zájem.

4.5.1. Volná pracovní místa a uchazeči o zaměstnání

Na grafu č. 9 jsou znázorněni uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v letech 2008 – 2009 v Libereckém kraji. V roce 2009 přibýlo téměř 10 tisíc uchazečů a spolu s tím ubylo pracovních míst, což odpovídá i zvýšené nezaměstnanosti v tomto roce, kdy mnoho společností ukončilo svou činnost či masivně propouštělo. Situace v roce 2010 je o něco lepší, ale stále je zde výrazně větší nabídka práce než poptávka.

⁹⁹ HOLÝ, Michal. *Mladá fronta dnes: O dělníky je velký zájem, úředníky nechce nikdo*. Liberec: MAFRA, 2011. Liberecký dnes, XXII/83. ISSN 1210-1168.

Graf č. 10 Uchazeči a volná pracovní místa v Libereckém kraji

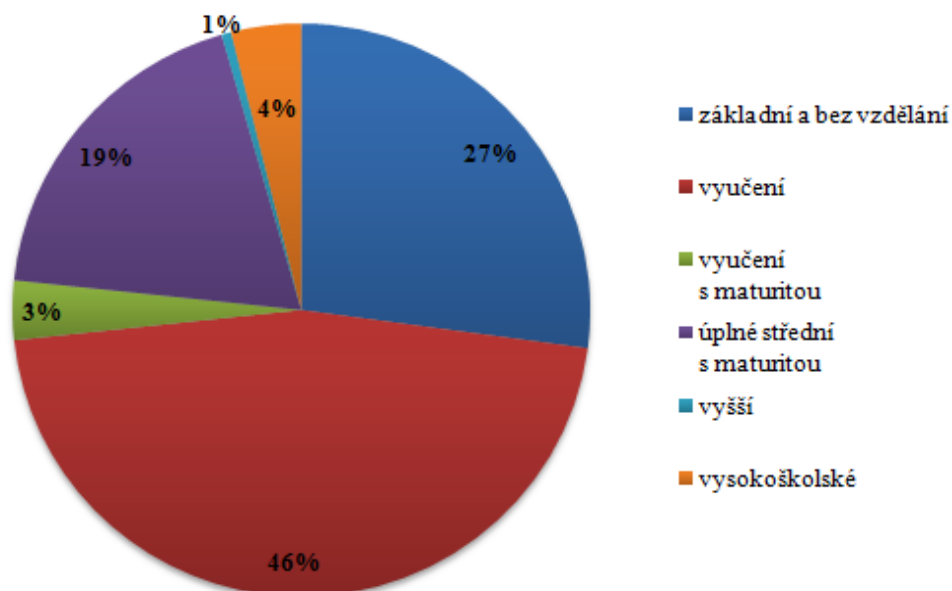
(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011ediciplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

Mezi uchazeči jsou tradičně nejvíce zastoupeny ženy (téměř 50%), občané se zdravotním postižením tvoří přibližně 10 % uchazečů a absolventi škol a mladiství tvoří přibližně 6 %. Nejvíce uchazečů je ve věku 50 – 59 let, jsou to většinou lidé, kteří ztratili práci a v tomto věku je již velice obtížné najít práci novou. Druhou nejpočetnější skupinou jsou lidé ve věku 20 – 29 let, což jsou převážně absolventi, kteří ještě nemají žádnou praxi. Nejméně uchazečů o práci je ve věku 60 a více let, což je pro mnoho lidí již věk důchodový. Nabízených volných míst je opravdu velice málo. Nabídka míst pro občany se zdravotním postižením pokryje pouze 3 % uchazečů. U absolventů je situace o něco lepší, nabídka pokryje téměř 21 % uchazečů.

Co se týče struktury uchazečů dle vzdělání, tak poměr je ve všech třech letech přibližně stejný. Podívejme se na strukturu v roce 2010 (viz graf č. 10). Nejvíce uchazečů je bez vzdělání, se základním vzděláním či vyučeno bez maturity. Tento fakt představuje veliký problém. Uchazeči se základním nebo bez vzdělání jsou těžko umístitelní, protože mají nedostatečné předpoklady pro získání zaměstnání. Osoby s výučním listem jsou již odborně zaměřeny, což je velkou výhodou. Nicméně v dnešní době mnoho zaměstnavatelů požaduje maturitní zkoušku. Tento fakt potvrzuje i nízká hodnota vyučených uchazečů s maturitou mezi uchazeči. Osob se střední školou je také mnoho, jsou zde zahrnuty i gym-

názia, která poskytují pouze všeobecné vzdělání a pokud studenti dále nestudují, tak jsou těžko uplatnitelní. Nejméně uchazečů dosáhlo vyššího či vysokoškolského vzdělání.

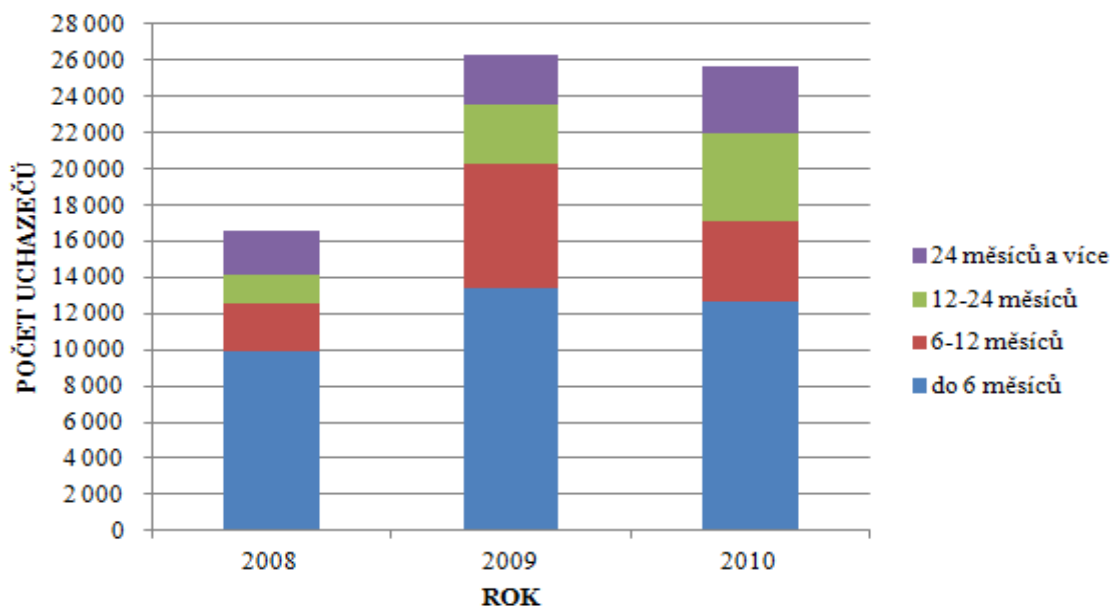
Graf č. 11 Vzdělání uchazečů o práci v roce 2010

(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

Příznivějším faktem se zdá být, že převážná část uchazečů je v evidenci méně než šest měsíců (viz graf č. 12). Nicméně od roku 2009 přibylo mnoho uchazečů, kteří jsou v evidenci déle než šest měsíců. Poměrně mnoho uchazečů je evidováno i více než rok či dva, což je velice dlouhá doba. Průměrná doba v evidenci za tyto tři roky je více než 400 dní. S tímto problémem je třeba bojovat. Osoby, které jsou dlouhou dobu nezaměstnané, mohou ztratit motivaci či zájem nadále hledat práci. Navíc mohou podlehnout depresím a pocitům méněcennosti, v extrémním případě mohou být ostatními vyloučeni ze společnosti.

Graf č. 12 Délka evidence uchazečů v letech 2008 - 2010

(Zdroj: Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>. Vlastní tvorba.)

4.6. Politika zaměstnanosti v Libereckém kraji

Jak jsme již uvedli v první části práce, politika zaměstnanosti spadá pod působnost Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, přičemž spolupracuje s úřady práce na regionální úrovni. Pomocí řady nástrojů se snaží působit na trh práce, a to v souladu se Zákonem č. 435/2004 Sb. O zaměstnanosti. Aktivní politiku zaměstnanosti můžeme definovat jako souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti.

Politika zaměstnanosti Libereckého kraje je uskutečňována prostřednictvím krajské pobočky Úřadu práce České republiky v Liberci, a to v součinnosti s kontaktními pracovišti v obcích Česká Lípa, Český Dub, Doksy, Frýdlant v Čechách, Hrádek nad Nisou, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Mimoň, Nové Město pod Smrkem, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov a Železný Brod.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Kontaktní pracoviště krajské pobočky v Liberci. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop>>.

V posledních letech (2009, 2010) se politika zaměstnanosti vlivem doznívající hospodářské krize zaměřila především na udržení maximálně možné zaměstnanosti a na pomoc občanům, kteří ztratili zaměstnání. V roce 2010 byly základem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti jednotlivých úřadů práce „Programy realizace APZ na rok 2010“. Tyto programy byly zpracovány dle regionálních specifíků trhů práce, struktury uchazečů o zaměstnání, míry nezaměstnanosti apod.¹⁰¹

Na následujícím grafu č. 13 vidíme výdaje na politiku zaměstnanosti v Libereckém kraji v letech 2008 až 2010. V roce 2009 se výdaje oproti roku téměř zdvojnásobily, v roce 2010 celkové výdaje o necelá 4 % poklesly, přesto zůstaly na vysoké úrovni. Prvotním impulsem pro zvýšení výdajů byla vysoká míra nezaměstnanosti, která započala v roce 2009.

Je zřejmé, že více peněz jde na pasivní politiku zaměstnanosti (PPZ), tedy na vyplácení hmotné podpory nezaměstnaných. V roce 2008 výdaje na pasivní politiku tvoří 72 %, v roce 2009 téměř 80 % a v roce 2010 64 % celkových výdajů. Podíl je opravdu vysoký, zejména v roce 2009, což souvisí s vysokou nezaměstnaností v důsledku krize.

Pozitivním faktem je vzrůstající množství peněz, které jdou na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ). V roce 2010 byl zaznamenán meziroční nárůst o téměř 70 %. Dle mého názoru je efektivnější vynakládat peníze na aktivní politiku než na pasivní. A to z důvodu, že vynaložené peníze se mohou do rozpočtů vrátit díky tomu, že aktivní politika přispívá ke zvýšení zaměstnanosti.

¹⁰¹ DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV, [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>.

Graf č. 13 Výdaje na politiku zaměstnanosti v Libereckém kraji (v tis. Kč)

(Zdroj: Výdaje na státní politiku zaměstnanosti: Výdaje jednotlivých ÚP na SPZ (PvN, APZ, Inso, ZPS) do r. 2010 - členění podle krajů. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>>. Vlastní tvorba.)

4.6.1. Aktivní politika zaměstnanosti v Libereckém kraji

Je nutné podotknout, že nástroje v rámci aktivní politiky zaměstnanosti jsou financovány ze státního rozpočtu, nebo jsou spolufinancované ze státního rozpočtu a z rozpočtu Evropského sociálního fondu. Přičemž částky poskytnuté z Evropského sociálního fondu převyšují částky z národních účtů České republiky. Evropský sociální fond je jedním z hlavních zdrojů při provádění aktivní politiky zaměstnanosti.¹⁰²

Politika je na základě doporučení zaměřena především na uchazeče evidované déle než 5 měsíců, uchazeče nad 50 let věku a osoby pečující o dítě do 15 let věku. Malé zastoupení má riziková skupina uchazečů do 20 let věku, to souvisí s nízkým zájmem zaměstnavatelů o jejich zaměstnávání. Osoby se zdravotním postižením jsou také relativně málo zastoupeny, nejvíce byly zařazovány do rekvalifikací a poradenských aktivit.

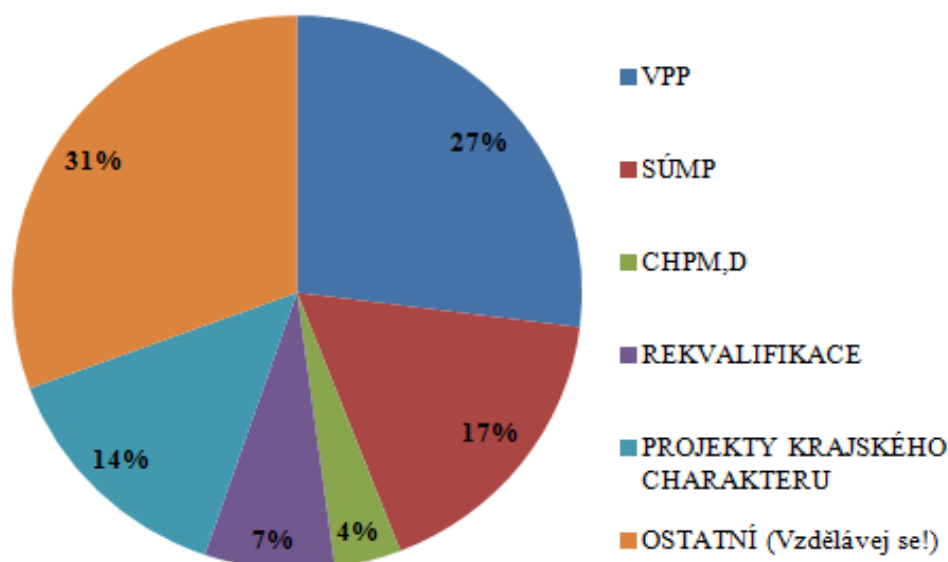
Na grafu č. 14 máme znázorněno rozložení výdajů v Libereckém kraji v roce 2010. V předchozích letech jsou poměry přibližně stejné, pouze v roce 2008 nebyly vynaloženy výdaje na projekty krajského charakteru. Vidíme, že nejvíce peněz šlo na ostatní projekty

¹⁰² *Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010* [online]. Úřad práce v Liberci. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

(např. projekt „Vzdělávej se“), které byly financovány především z Evropského sociálního fondu v rámci OP Lidské zdroje a zaměstnanost.

Velká část prostředků byla vložena do nástrojů veřejně prospěšné práce a společensky účelná pracovní místa. Nejméně prostředků bylo vynaloženo na podporu osob zdravotně postižených (chráněná pracovní místa a dílny). Výsledek může být trochu zkreslený, vzhledem k tomu, že v rámci projektů krajského charakteru a ostatních projektů jsou také využívány veřejně prospěšné práce, rekvalifikace a společensky účelná pracovní místa. Obecně lze říci, že nejvíce prostředků plyne na veřejně prospěšné práce.

Graf č. 14 Rozložení výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti v roce 2010

(Zdroj: Výdaje na státní politiku zaměstnanosti: Výdaje jednotlivých ÚP na SPZ (PvN, APZ, Inso, ZPS) do r. 2010 - členění podle krajů. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>>. Vlastní tvorba.)

Společensky účelná pracovní místa

Společensky účelná pracovní místa představují další významnou podporu trhu práce v Libereckém kraji. Mohou být vyhrazená (příspěvek na částečnou úhradu mezd), vytvořená (příspěvek na vytvoření pracovního místa) nebo v rámci samostatné výdělečné činnosti (příspěvek na zřízení pracovního místa). Stejně jako ostatní nástroje mohou být hrazena ze státního rozpočtu a z Evropského sociálního fondu.¹⁰³

¹⁰³ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

Pracovní místa byla podpořena jak u fyzických tak právnických osob. Převážná část míst vznikala ve středně velkých firmách, což je bráno za pozitivní signál. Na následujícím grafu č. 15 vidíme vývoj počtu umístěných uchazečů v Libereckém kraji (včetně míst zřízených v rámci OP Lidské zdroje a zaměstnanost). V roce 2008 byl počet nejnižší, což souvisí i s nízkou mírou nezaměstnanosti. V dalších letech počet umístěných rostl a v roce 2010 je prozatím nejvyšší. Oproti roku 2009 bylo umístěno o 63 % více uchazečů, i přes fakt, že nezaměstnanost se snížila.

Graf č. 15 Umístění uchazeči v rámci společensky účelných pracovních míst v Libereckém kraji

(Zdroje: DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>. Vlastní tvorba.)

Zvýšený počet umístěných uchazečů také souvisí s rostoucím zájmem firem vytvářet společensky účelná pracovní místa. Ve všech třech letech je vždy nejvíce uchazečů umístěno na společensky účelná pracovní místa vyhrazená (kolem 50 %). Rok od roku se také zvyšuje zájem uchazečů o „sebezaměstnání“ v rámci samostatné výdělečné činnosti. Pravidelně nejméně uchazečů je umístěno na společensky účelná pracovní místa zřízená.

Největší část umístěných uchazečů představovali ti, kteří jsou v evidenci déle než 5 měsíců, dále převažovaly ženy a uchazeči nad 50 let. V Libereckém okrese byla hojně

zastoupena i skupina uchazečů do 20 let. Nejčastějšími obory, na které uchazeči žádali příspěvek v rámci samostatné výdělečné činnosti, byly lesnictví a myslivost, obchod a kadeřnictví.

Veřejně prospěšné práce

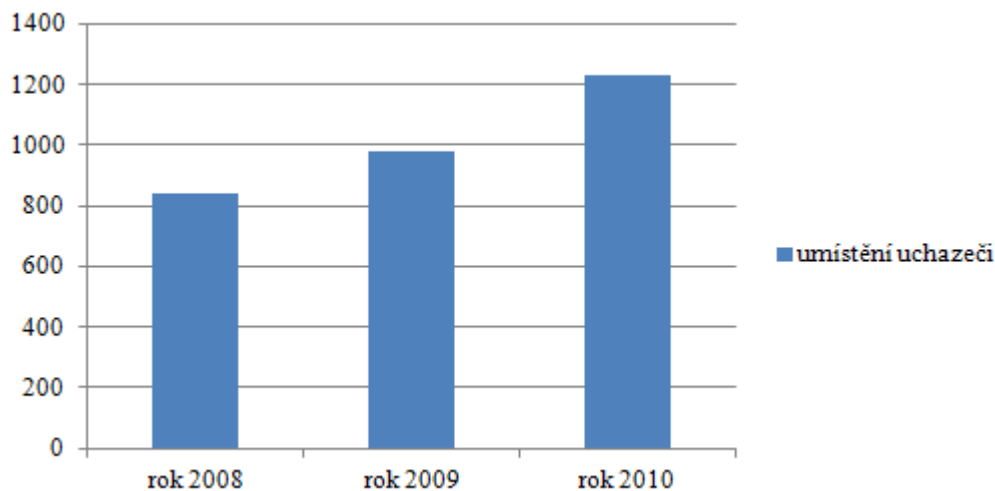
Veřejně prospěšné práce jsou v Libereckém kraji obecně určeny především pro osoby, které jsou těžko umístitelné, jsou dlouhodobě v evidenci, či jsou v evidenci opakovaně a mají nízký stupeň dosaženého vzdělání. Jedná se o dočasná pracovní místa (časově omezená). Dohody o veřejně prospěšných pracích jsou nejčastěji uzavírány s obcemi a městy, kterým tento druh spolupráce může přinést finanční úspory. Dále jsou dohody uzavírány s příspěvkovými organizacemi a v ojedinělých případech i s právníckými osobami či občanskými sdruženími. Nejčastější náplní práce v rámci tohoto nástroje jsou úprava veřejné zeleně, pomocné úklidové a čistící práce, zemní a výkopové práce.¹⁰⁴

Jak vidíme z grafu č. 16, počet umístěných uchazečů na veřejně prospěšné práci každým rokem roste. Je to způsobeno zvýšeným zájmem obcí o tuto spolupráci. Analýzy trhu jednotlivých okresů udávají, že každý rok se přihlásí další nové obce. Výrazný nárůst počtu pracovních míst v roce 2010 také souvisí s povodní, která zasáhla Liberecký kraj. Na odstranění následků srpnové povodně bylo umístěno přibližně 200 osob.

Dalším zajímavým faktem je, že v okrese Liberec byla více než polovina uchazečů umístěna ve Frýdlantském výběžku, což je region s nízkou kvalifikační strukturou (viz výše).

¹⁰⁴ ŠTĚPÁN, Zdeněk. *Zpráva o situaci na trhu práce v okrese 2010* [online]. Úřad práce v Semilech, [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/semily/zpravy_o_situaci_na_trhu_prace/2010>.

Graf č. 16 Umístění uchazeči v rámci veřejně prospěšných prací v Libereckém kraji

(Zdroje: DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>. Vlastní tvorba.)

Vzhledem k zaměření tohoto nástroje, jsou mezi uchazeči zastoupeny nejvíce osoby, které jsou v evidenci déle než 5 měsíců, jsou to především osoby se základním vzděláním či bez vzdělání. Značná část těchto uchazečů je starší 50 let. Bohužel z dostupných dokumentů není zřejmé, zda jsou více zastoupeni ženy či muži. Vzhledem k ostatním výsledkům a z povahy pracovní náplně můžeme pouze předpokládat, že poměr je přibližně vyvážený.

Chráněné pracovní dílny, chráněná pracovní místa

Tento nástroj je v Libereckém kraji určen pro osoby se zdravotním postižením, které nachází uplatnění na trhu práce s velkými obtížemi. Nástroj je tvořen chráněnými pracovními místy, chráněnými pracovními dílnami a také chráněnými pracovními místy osob samostatně výdělečně činných se zdravotním postižením. Příspěvek je poskytován na vytvoření těchto míst nebo na jejich provoz.¹⁰⁵

V tabulce č. 6 vidíme strukturu nově umístěných uchazečů a počty příspěvků na již umístěné uchazeče v letech 2008 až 2010 v Libereckém kraji. U tohoto nástroje bohužel nezaznamenáváme růst jako u nástrojů ostatních. Nejvíce uchazečů bylo umístěno v roce 2008 a to 87, v roce 2009 byl zaznamenán velký pokles o 25 %. V roce 2010 se již situace zlepšila, přesto počet umístěných není ani na úrovni roku 2008. Vzhledem k tomu, že se v roce 2009 výrazně zvýšila nezaměstnanost, je tento fakt velice negativní. Lepší situace je u příspěvků na již zřízená místa, kde se počet každým rokem zvyšuje.

Lidé se zdravotním postižením jsou na trhu práce velmi znevýhodněni. V roce 2010 tyto osoby tvořily celých 15 % všech nezaměstnaných Libereckého kraje. Není to nejvyšší číslo, přesto je potřeba takto postiženým osobám pomáhat.

Tabulka č. 6 Chráněná pracovní místa a dílny v Libereckém kraji 2008 – 2010

	Nově umístění uchazeči			Příspěvek na provoz zřízených míst
	Chráněná pr. místa	Chráněné pr. dílny	Chráněná pr. místa samostatně výdělečných osob	Chráněná pr. místa a dílny, chráněná pr. místa samostatně výdělečných osob
Rok 2008	47	36	4	458
Rok 2009	24	39	3	485
Rok 2010	14	61	6	559

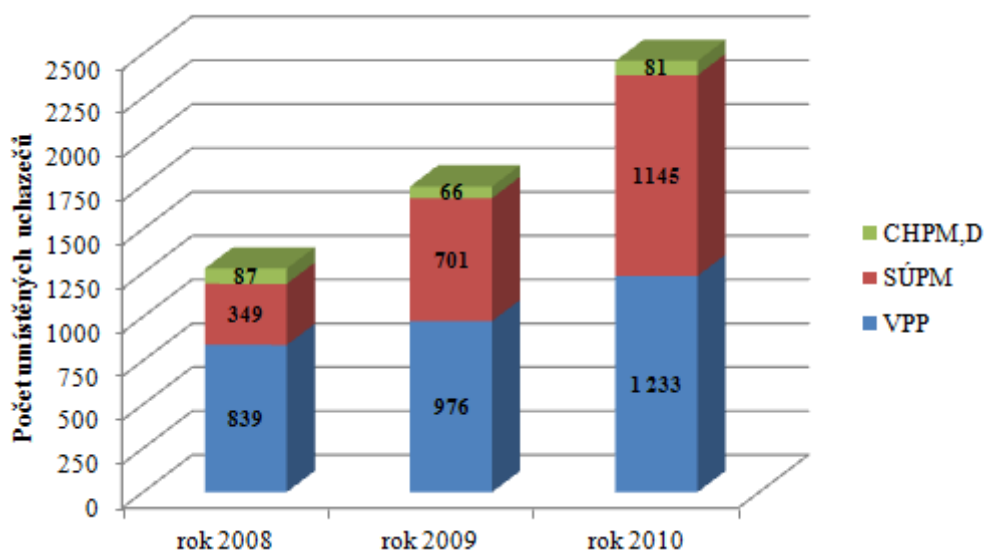
(Zdroje: DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>. Vlastní tvorba.)

Na grafu č. 17 vidíme porovnání výše uvedených nástrojů z hlediska počtu umístěných uchazečů v Libereckém kraji za roky 2008 – 2010. Ve všech letech bylo nejvíce

¹⁰⁵ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. Úřad práce v Liberci. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

uchazečů umístěno v rámci veřejně prospěšných prací (VPP), což koresponduje s faktem, že na tento nástroj jsou nejvyšší výdaje. Prostřednictvím nástroje společensky účelná pracovní místa (SÚPM) je umísťováno méně uchazečů, ale podíl je každým rokem vyšší. Nástroje určené pro osoby zdravotně postižené, tedy chráněná pracovní místa a dílny (CHPM,D) jsou nejméně zastoupeny. Jejich poměr na celkově umístěných rok od roku klesá.

Graf č. 17 Umístění uchazeči v Libereckém kraji v letech 2008 - 2010

(Zdroje: DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>. Vlastní tvorba.)

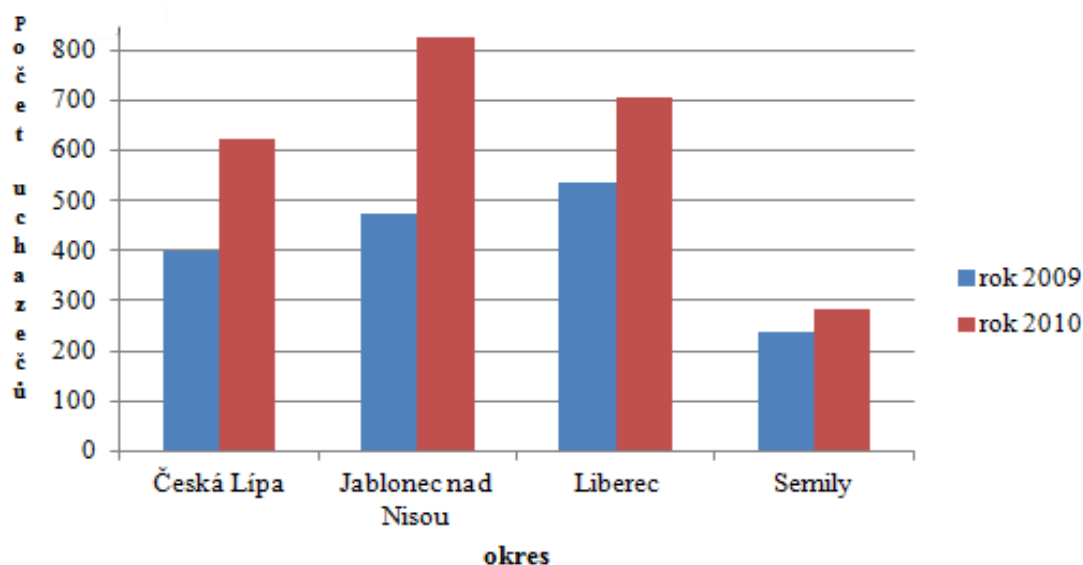
Rekvalifikace a poradenské činnosti

Rekvalifikace jsou dlouhodobě jedním z nejvýznamnějších a nejúčelnějších nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, prostřednictvím kterého se daří připravovat nezaměstnané na aktuální profesní a dovednostní požadavky zaměstnavatelů. Rekvalifikace jsou také důležité pro aktivizaci uchazečů v době, kdy je malá nabídka pracovních míst. Pomáhají zachovat motivaci uchazečů řešit ztrátu zaměstnání. Některé rekvalifikace jsou méně efektivní. Mezi ty účelné patří profesní rekvalifikace. V řadě případů úřady práce reagovaly na profesní potřeby zaměstnavatelů, jindy zase na poptávku uchazečů. Rekvalifikace

jsou hrazeny ze státního rozpočtu nebo jsou spolufinancovány ze státního rozpočtu a Evropského sociálního fondu.¹⁰⁶

V následujícím grafu č. 18 vidíme počty uchazečů o rekvalifikaci v Libereckém kraji v letech 2009 a 2010. Bohužel nemáme souhrnné údaje o uplatnění absolventů rekvalifikačních kurzů. Nicméně, jak vidíme z grafu, zájem o kurzy od roku 2009 výrazně vzrostl, a to i přes snížení nezaměstnanosti. Lze tedy konstatovat, že po absolvování rekvalifikace mohou uchazeči najít lepší uplatnění (což uvádí i úřady práce) na trhu práce. Nejvíce zájem vzrostl v okrese Jablonec nad Nisou (nárůst o 70 %), naopak nejméně zájem vzrostl v okrese Semily (nárůst o 20 %), ale i přesto je nárůst zájmu významný.

Graf č. 18 Uchazeči o rekvalifikaci v Libereckém kraji v letech 2009 a 2010

(Zdroje: DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>; DUŠÁNKOVÁ, O. a kol. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>. Vlastní tvorba.)

V okrese Česká Lípa úřady práce reagovali na poptávku velkým firmám (např. Preciosa a.s., Crystalex CZ s.r.o.) a připravily kurzy jako kulič (vybrušovač skla) či stroj-

¹⁰⁶ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Česká Lípa za rok 2010 [online]. *Úřad práce v České Lípě*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/ceska_lipa/zprava_o_situaci_na_trhu_prace>.

ník, díky těmto kurzům našlo uplatnění hned 14 osob (rok 2010). Dalším hojně využívaným kurzem se stal kurz šička, který zabezpečil práci pro 10 osob. Struktura účastníků rekvalifikace dle pohlaví je poměrně vyvážená, ženy jsou zastoupeny o necelé 2 % více. Dle cílových skupin jsou nejvíce zastoupeny osoby dlouhodobě nezaměstnané a nejvíce jich je ve věku nad 52 let.¹⁰⁷

V okrese Semily probíhaly rekvalifikace na návrhy ze strany uchazečů, a to nejvíce v oborech obsluha PC, pracovník sociální péče, masér, svářeč, administrativní pracovník a řidič manipulačního vozíku. Přes 50 % uchazečů byly ženy. Největší zájem o rekvalifikaci projevily osoby středního věku (31 – 49 let). Nejvíce uchazečů mělo střední odborné vzdělání (vyučení).¹⁰⁸

Úřady práce v okrese Jablonec nad Nisou měly v roce 2010 téměř dvojnásobné výdaje na rekvalifikaci a poradenství. Rekvalifikační kurzy obsahovaly 15 základních tematických oblastí, např. obsluha PC, marketing, účetnictví, podnikání, sociální služby, výroba, svařování, řidičská oprávnění apod. Ženy zde byly více zastoupeny, tvořily téměř 70 % všech absolventů kurzů, 50 % byly opět zastoupeny osoby v evidenci nad 5 měsíců. Nejvíce absolventů bylo opět ve středním věku a s výučním listem či maturitou.¹⁰⁹

V okrese Liberec byly nejvíce zastoupeny kurzy profesní zaměřené na kuchařské práce, barmanské práce, profesi krupíér, účetnictví, práci v sociálních službách a svařování. V tomto okrese jako jediném, byli mezi absolventy kurzů více zastoupeni muži (56 %). Opět nejvíce zastoupena byla skupina zájemců, kteří byli v evidenci více než 5 měsíců a zájemci starší 50 let.¹¹⁰

¹⁰⁷ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Česká Lípa za rok 2010 [online]. *Úřad práce v České Lípě*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/ceska_lipa/zprava_o_situaci_na_trhu_prace>.

¹⁰⁸ ŠTĚPÁN, Zdeněk. Zpráva o situaci na trhu práce v okrese 2010 [online]. *Úřad práce v Semilech*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/semily/zpravy_o_situaci_na_trhu_prace/2010>.

¹⁰⁹ Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou v roce 2010 [online]. *Úřad práce v Jablonci nad Nisou*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/jablonec_nad_nisou/statistiky/2010>.

¹¹⁰ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

Příspěvek na zapracování, příspěvek na nový podnikatelský program, překlenovací příspěvek

Tyto nástroje již byly vysvětleny v teoretické části. Příspěvek na nový podnikatelský program může být poskytnut zaměstnavatelům, kteří kvůli inovaci nemají dostatek práce pro své zaměstnance. Příspěvek na zapracování může zaměstnavatel získat, pokud do pracovního poměru přijme uchazeče, kterému byla věnována zvláštní péče. Překlenovací příspěvek je určen pro začínající osoby samostatně výdělečně činné.

V roce 2008 v Libereckém kraji nebyl realizován žádný příspěvek na nový podnikatelský program a ani na zapracování. Překlenovací příspěvek byl poskytnut celkem 16 osobám. V témže roce úřady práce také přispívaly na úhradu dopravních nákladů, a to celkem 78 osobám. V roce 2009 nebyl realizován žádný z těchto příspěvků žádným úřadem práce v Libereckém kraji a v roce 2010 byla situace obdobná. Je to způsobeno faktem, že ani jedna osoba či zaměstnavatel o příspěvek nezažádali.¹¹¹

Proč tomu tak je, můžeme těžko zjistit. Nicméně možnou příčinou může být nedostatečná informovanost nebo skutečnost, že jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti se svou působností překrývají. Zaměstnanec či uchazeč tedy mají více možností při volbě nástroje.

Regionální individuální projekty Libereckého kraje

Jednotlivé kraje mají možnost v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (prioritní osa 2 – Aktivní politika trhu práce) realizovat individuální projekty. Jejich cílem je zajistit začlenění nezaměstnaných na trh práce a předcházet nezaměstnanosti u ohrožených osob. Tyto projekty jsou financovány z Evropského sociálního fondu.¹¹²

¹¹¹ DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV, [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>.

DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV, [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>.

DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV, [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>.

¹¹² Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

Můžeme vyjmenovat projekty „Kariéra po padesátce“ (určena pro uchazeče starší 50 let), „Příležitost pro Tebe“ (pro uchazeče do 20 let) a „Lepší život“ (pro uchazeče se zdravotním omezením) a „S rodinou na trhu práce v Libereckém kraji (pro uchazeče pečující o dítě do 15 let), které byly v průběhu roku 2010 ukončeny. Dále projekty Krize se nebojíme“ (uchazeči, kteří přišli o práci v důsledku hospodářské krize), „Restart v Libereckém kraji“ (pro osoby ve výpovědní lhůtě, které již chtějí řešit svou situaci), „S počítačem na trhu práce“ (pro uchazeče na 40 let) a „Šance pro rodiče“ (nástupce za projekt „S rodinou na trhu práce“), které koncem roku 2010 byly zahájeny.¹¹³

Všechny tyto projekty jsou zaměřeny především na poradenské aktivity a rekvalifikace. Absolventi projektů mohou být následně přijati na společensky účelné pracovní místo, veřejně prospěšné pracovní místo či vytvořené pracovní místo. Úřady práce uvádějí, že o projekty je velký zájem. Mezi úspěšnější projekty patří „S rodinou na trhu práce v LK“, „Kariéra po padesátce“ a „Krize se nebojíme“, a to z důvodu, že jejich uchazeči mají zájem o zpětné zařazení na trh práce, jsou motivováni a schopni nalézt nové pracovní místo. Oproti tomu cílové skupiny z projektů „Lepší život“ a „Příležitost pro Tebe“ nemají potřebné pracovní návyky, nejsou dostatečně motivovány, nemají potřebu řešit svou situaci. Z těchto důvodů jsou tyto projekty méně úspěšné.¹¹⁴

Bohužel souhrnné údaje o absolventech projektů a jejich umístění na trhu práce nemáme k dispozici. Z dostupných zdrojů můžeme pouze konstatovat, že po absolvování jednotlivých projektů našli pracovní uplatnění uchazeči v řádech desítek (za rok). Úřady práce také uvádí, že díky projektům došlo k výraznému zlepšení ochoty pracovat.

Souběžně s regionálními projekty probíhal v Libereckém kraji také Národní individuální projekt „Vzdělávej se!“, tento je určen zaměstnavatelům ohroženým hospodářskou krizí. V rámci projektu je možné školit zaměstnance a tím zvyšovat kvalitu lidských zdrojů podniku. Zaměstnavatelům jsou hrazeny náklady na školení, ale také mzdy zaměstnanců v průběhu školení. Projekt sice není zaměřen na uchazeče o práci, ale v určité míře zabránil výraznému nárůstu nezaměstnanosti. Projekt byl na konci roku 2010 ukončen.¹¹⁵

¹¹³ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

¹¹⁴ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

¹¹⁵ Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

5. Zhodnocení výsledků a doporučení

Liberecký kraj je severně položený a druhý nejmenší kraj České republiky. Je to oblast, která se vyznačuje především průmyslem, strojírenstvím a obchodem. Populace kraje je věkově nevyrovnaná, ale oproti republikovému průměru má prozatím nepatrně mladší věkovou strukturu. Počet obyvatel se za posledních pět let neustále zvyšuje a populace pomalu začíná stárnout. Rodí se čím dál méně dětí a lidé se dožívají vyššího věku. Bohužel předpokládám, že tento trend bude nadále pokračovat a pro kraj to znamená velké problémy v podobě nedostatku financí. V populaci pravidelně převažuje počet žen přibližně o 1 %.

Vzdělanostní úroveň kraje se dlouhodobě zvyšuje, ale stále nedosahuje průměru České republiky. Pozitivním faktem je, že podíl osob se základním vzděláním postupně klesá. Z časových řad jsme zjistili, že absolventů středních odborných škol ubývá a absolventů vysokých škol naopak každým rokem přibývá. Myslím si, že do budoucna může tento trend způsobit problémy, kdy v kraji bude nedostatek odborně vyučených osob, které zastávají řemeslné profese. Vzhledem k dostupnosti vzdělání a snižující se úrovni budou mladí studovat do vysokého věku a mladých ochotných „pracovat rukama“ výrazně ubude. Nicméně prozatím vzdělanostní struktura ukazuje, že nejvíce zastoupeny jsou v kraji osoby se střední školou bez maturity (40 %).

Zaměstnanost (zveřejňovaná Českým statistickým úřadem) v kraji se od roku 2006 zvyšovala, ale v roce 2009 v důsledku hospodářské krize poklesla meziročně o 1,3 %. V roce 2010 se situace zlepšila a zaměstnanost byla nejvyšší od roku 2006. Nejvíce zaměstnaných je ve věku 30 – 44 let. Co se týče vzdělání, nejvíce zastoupeny jsou osoby se středním odborným vzděláním bez maturity. Nejvíce osob je zaměstnáno v oblasti průmyslu, což vyplývá z charakteristiky kraje. Bohužel, Liberecký kraj patří ke krajům s nižší zaměstnaností.

Registrovaná nezaměstnanost (zveřejňovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí) ne zcela přesně kopíruje zaměstnanost, odchylky jsou způsobeny rozdílným způsobem výpočtu obou ukazatelů. Z tohoto důvodu nemůžeme ukazatele mezi sebou porovnávat. Nicméně pro práci je podstatnějším ukazatelem registrovaná míra nezaměstnanosti. Registrovaná míra nezaměstnanosti v kraji od roku 2001 kolísala, v roce 2007 dosáhla nejnížší míry za sledované období (6,05 %) a naopak v roce 2009 dosáhla míry nejvyšší

(11,24 %), dokonce byla vysoko nad průměrem celé České republiky. Vysoká míra byla způsobena již několikrát zmiňovanou hospodářskou krizí. Domnívám se, že vše umocnil fakt průmyslového charakteru kraje, kdy průmyslové podniky vysoce omezovaly svou produkci a propouštěly zaměstnance. V roce 2010 se situace zlepšila a nezaměstnanost poklesla, nicméně pořád byla nad hranicí 10 %.

V podstatě pravidlem se stává, že nezaměstnaných je více žen. Pouze v roce 2009 se situace obrátila, docházelo k masivnímu propouštění v průmyslovém odvětví, kde je zaměstnáno více mužů. Další ohroženou skupinou jsou osoby zdravotně postižené, které v roce 2010 tvoří přibližně 14 % nezaměstnaných, dále mladiství do 24 let a osoby nad 50 let. Mezi nezaměstnanými je nejvíce zastoupena skupina osob bez vzdělání či se základním vzděláním a osoby vyučené (což je způsobeno vzdělanostní strukturou kraje, kdy nejvíce osob má střední školu bez maturity).

Z hlediska uchazečů o práci, je situace velice nepříznivá, protože nabízená volná pracovní místa pokryjí pouze 5 % uchazečů (rok 2010). Struktura uchazečů kopíruje strukturu nezaměstnaných, kdy převažuje ženské pohlaví, osoby nad 50 let a osoby se základním či žádným vzděláním a osoby vyučené. Průměrná doba uchazečů v evidenci je 400 dní, což je opravdu velice mnoho. Přičemž uchazeči evidovaní nad 6 měsíců tvoří téměř 50 % všech evidovaných. Myslím si, že toto je jeden ze základních problémů nezaměstnanosti v Libereckém kraji.

Na základě předchozích analýz a závěrů o trhu práce v Libereckém kraji se nyní pokusím předpovědět budoucí vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji.

Předpokládám, že nezaměstnanost se v následujících letech (2011, 2012) vrátí ke standardnímu vývoji (pod 10 %), který bylo možné sledovat před nástupem hospodářské krize. V roce 2010 byla nezaměstnanost stále na vysoké úrovni, což mimo jiné způsobila doznívající krize. Hlavní ukazatele nezaměstnanosti budou mít příznivý vývoj, v horším případě budou stagnovat. Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu osob v kraji a věkové struktuře předpokládám, že počet uchazečů o zaměstnání bude vyšší. V letních měsících očekávám pokles uchazečů díky sezónním pracím především ve stavebnictví.

Dále předpokládám, že požadavek zaměstnavatelů po kvalifikovaných dělnících bude i v příštích letech pokračovat. Vzhledem k zotavujícím se průmyslovým podnikům, by poptávka po této skupině osob mohla být větší než nyní. Mojí domněnku potvrzuje i fakt, že některé větší firmy avizují přijímání nových pracovníků. Jak jsem již zmínila,

pozitivní vývoj předpokládám především u průmyslových podniků, naopak snižování stavů bude dle mého názoru probíhat ve veřejné správě (v důsledku omezování výdajů státního rozpočtu).

Bohužel struktura uchazečů o práci se dle mého názoru nezmění. Stále budou převažovat ženy, které v průmyslových podnicích nenachází takové uplatnění jako muži. Dále bude přibývat uchazečů nad 50 let, a to kvůli zvyšujícímu se věku odchodu do důchodu a stárnutí populace. Počet uchazečů zdravotně postižených bude přibližně stejný jako v předchozích letech. Poměr uchazečů se středním odborným vzděláním bude prozatím stále vysoký, ale myslím si, že v budoucnosti se poměr změní a nejvíce uchazečů bude mít střední vzdělání bez odborného zaměření (vzhledem k snižující se úrovni maturitní zkoušky a zvyšujícím se počtům absolventů).

Celková situace na trhu práce se v následujících letech zlepší, a to především z hlediska míry registrované nezaměstnanosti. Nicméně v rámci celé České republiky předpokládám, že Liberecký kraj bude vzhledem ke svým charakteristikám nadále patřit ke krajům s vyšší nezaměstnaností.

Jak bojovat s vysokou mírou nezaměstnanosti? Jak bojovat proti narůstajícímu počtu uchazečů o práci a nedostatku volných míst? Politika zaměstnanosti je mocným nástrojem a myslím si, že skýtá skryté rezervy. Mým názorem, ale i mnohých odborníků z řad úřadu práce a jiných, je že, pasivní politika (tedy hmotná podpora nezaměstnaným) vede k demotivaci lidí v evidenci hledat práci. Štědrý sociální systém je tedy jednou z mnoha příčin nezaměstnanosti. Přesto plyne na pasivní politiku mnohem více finančních zdrojů než na aktivní. I když v posledních letech se poměr snižuje. Přitom aktivní politika nabízí způsob jak zvýšit motivaci lidí bez práce a tím snížit nezaměstnanost. Proto jedním z mých návrhů je zhodnotit výši výdajů na aktivní a pasivní politiku a současně zhodnotit efekty, které tyto dvě politiky přinášejí.

Obecně lze říci, že finance vynaložené na pasivní politiku jsou nenávratné. Naopak efektivně vynaložené peníze na politiku aktivní, mohou být do rozpočtu navraceny. Sníží-li se nezaměstnanost, sníží se výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti a současně se zvýší počet příspěvů do státního rozpočtu. Je nutné podotknout, že v současné době větší část finančních zdrojů na aktivní politiku zaměstnanosti pochází z Evropského sociálního fondu.

Dalším velkým problémem je dle mého názoru velice drahá pracovní síla (především kvůli odvodům do státního rozpočtu). Pokud by se snížili odvody, zaměstnavatelé by byli ochotnější nabízet více pracovních míst, což by opět přispělo ke snížení nezaměstnanosti.

Vzdělání představuje základnu přípravy lidských zdrojů pro pracovní trh. Kvalitní lidské zdroje potom vytváří konkurenční výhodu kraje. Myslím si, že důležitější je kvalita nad kvantitou. Je třeba dbát na kvalitu dosaženého vzdělání než na počet absolventů. Důležité je, aby školy v dnešním dynamickém prostředí produkovaly jedince, kteří budou flexibilní a adaptabilní. Je třeba více podporovat spolupráci škol s firmami a zajistit tak potřebnou praxi již v průběhu studia.

V Libereckém kraji v posledních letech probíhá roční evaluace dopadů aktivní politiky v rámci okresů, přičemž většina z nich hovoří o pozitivních dopadech na nezaměstnanost. Teoretická analýza aktivní politiky zaměstnanosti nám říká, že pouze kombinace nástrojů spojená s patřičnou volbou cílové skupiny vede k maximalizaci efektivity této politiky. S tímto tvrzením v zásadě souhlasím. Nicméně doporučovala bych intenzivnější spolupráci se zaměstnavateli, a to především s menšími a středními, kteří v kraji tvoří hlavní poptávku po pracovní síle.

Úřady práce ve svých ročních analýzách uvádí efektivitu nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, přičemž vyzdvihují zejména rekvalifikace, které lidem pomáhají znovu se začlenit na pracovní trh. Analýzou jsme prokázali určitou účinnost jednotlivých nástrojů. Bohužel právě u rekvalifikací nemáme souhrnné údaje o počtech osob, které díky rekvalifikaci získali zaměstnání. Máme pouze počty osob, které rekvalifikace absolvovali.

Abych předešla tomuto nedostatku, kontaktovala jsem paní Olgu Valeckou, referentku zaměstnanosti na krajské pobočce úřadu práce v Liberci a požádala ji o možnosti nahlédnout do dokumentů o uskutečňované politice v Libereckém kraji. Bohužel můj požadavek i přes urgenci nebyl vyřízen. Pokusila jsem se tedy kontaktovat pana Tomáše Pokorného, vedoucího oddělení mládeže, sportu a zaměstnanosti na Krajském úřadě Libereckého kraje, se stejným požadavkem. Pan Pokorný byl velice ochotný, nicméně mi sdělil, že požadované dokumenty má na starosti pouze úřad práce. Nezbývá nám tedy nic než věřit úřadům práce, že jednotlivé nástroje jsou opravdu účinné (jak uvádí ve svých analýzách).

Dalším velkým problémem byly analýzy zveřejňované jednotlivými pobočkami úřady práce v Libereckém kraji. Roční analýzy nemají jednotnou strukturu, každá se v rámci politiky zaměstnanosti zabývá jinými fakty. Toto velice ztěžovalo postup mé vlastní analýzy. Nicméně, na základě získaných informací jsem získala vlastní názor, jak zlepšit situaci na trhu práce v Libereckém kraji.

Politiku zaměstnanosti a její nástroje vnímám jako mocný prostředek v boji proti nezaměstnanosti. Podstatu jednotlivých nástrojů bych neměnila. Myslím si, že prvotní účel je dobrý. Přesto se mi zdá, že jednotlivé nástroje se ve svém účinku překrývají. Některé nástroje zase zůstávají nevyužity. Což je velice neefektivní, doporučovala bych nástroje setřídít a používat opravdu jen ty, o které je největší zájem a přináší jasné výsledky, v podobě počtu zaměstnaných.

Každý kraj má svá specifika, proto nemůžeme celoplošně aplikovat stejné nástroje. Jsme součástí Evropské unie a ta nám skrze Evropský sociální fond na politiku zaměstnanosti přispívá, proto je třeba respektovat doporučení Evropské politiky zaměstnanosti, stejně tak přihlížet k doporučením státní politiky zaměstnanosti. Nicméně hlavní rozhodování by mělo probíhat na jednotlivých pobočkách úřadu práce, které nejlépe znají podmínky v regionu. Úpravu jednotlivých nástrojů bych tedy ponechala v rukou koncových poboček úřadu práce, a to dle doporučení od vyšších instancí, s tím že pobočky by jednotlivé nástroje modifikovaly dle vlastní situace na trhu práce.

Podpořila bych užší spolupráci se školami v kraji, které poskytují informace o počtu absolventů a jejich kvalitě. Spolupráce může být oboustranná, kdy úřady práce školám poskytují informace o nejžádanějších oborech na trhu práce v kraji. Navíc školy mohou být nápomocny při rekvalifikačních kurzech.

Dále je potřeba vycházet z požadavků uchazečů v evidenci. Tím se vyvarujeme např. zbytečnému plánování kurzů, o které později není zájem. Přičemž již pouhé plánování stojí peníze, které by mohly být využity efektivněji.

Největší přínos spatřuji ve spolupráci se zaměstnavateli. Protože to oni jsou tím, kdo nakonec rozhodne o pracovním poměru. Z vlastní zkušenosti si dovoluji podotknout, že zaměstnavatelé často netuší, že mohou spolupracovat s úřady práce. Proto bych doporučila investovat do propagace informací o možnosti této spolupráce. Sami zaměstnavatelé mohou dávat požadavky, jací uchazeči s jakými dovednostmi se jim nejvíce hodí. A tím

směřovat úřady práce k jednotlivým rozhodnutím o aplikaci nástrojů politiky zaměstnanosti.

Nejvíce využívanými nástroji v kraji jsou veřejně prospěšná místa, která jsou určena pro cílovou skupinu dlouhodobě nezaměstnaných a s nízkým stupněm vzdělání. Počty umístěných za poslední tři roky stoupají, nicméně veřejně prospěšné práce jsou časově omezené, neřeší tedy situaci dlouhodobě. Druhým nejúspěšnějším nástrojem jsou společensky účelná pracovní místa, která jsou především určena pro uchazeče evidované déle než 5 měsíců. Počty umístěných také stoupají, nicméně nejvíce jsou využívaná místa vyhrazená – tedy příspěvky na již zaměstnanou osobu. Tímto předcházíme propouštění.

Z provedené analýzy je zřejmé, že hlavní příčinou vysoké nezaměstnanosti v Libereckém kraji je nedostatek pracovních míst. Nabídka práce vysoce převyšuje poptávku. Práci tedy získají ti nejproduktivnější, se zkušenostmi a v evidenci poté zůstanou osoby bez zkušeností (absolventi), méně produktivní osoby (nad 50 let) a osoby s nízkým stupněm vzdělání.

Proto mým hlavním doporučením je především podporovat malé a střední podnikání za účelem tvorby nových pracovních míst. Cílem je zvýšení počtu zaměstnavatelů v kraji. Pokud se zvýší poptávka po pracovních místech, nároky na pozici se budou muset usměrňovat dle nabídky. V rámci podpory podnikání bych uplatňovala hlavně příspěvky na nově zřizovaná pracovní místa, protože tento druh podpory je pro zaměstnavatele nejvíce atraktivní.

Práce jako činnost je součástí lidského života, je jeho neodmyslitelnou částí. Práce nám zajišťuje prostředky na živobytí a na uspokojení našich potřeb. Lidé, kteří nemají zájem pracovat, jakoby žili v jiném světě. Nemusí každodenně vstávat a nemusí se obávat, že v době krize ztratí práci a s ní i zdroj příjmu. Spoléhají se, že se o ně někdo postará a nezajímá je, jakou újmu to přinese ostatním. Díky práci poznáváme nové lidi, nové situace a stáváme se přizpůsobivějšími. Pracovat a poté se radovat ze zdrojů, které nám práce přináší, znamená žít.

Ve své práci jsem se zabývala trhem práce a uplatňovanými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti v Libereckém kraji. Provedla jsem analýzu pracovního trhu a následně jsem nastínila využití nástrojů aktivní politiky v kraji. Na základě těchto informací, jsem se pokusila předpovědět, jak se bude vyvíjet trh práce v dalších letech. A navrhla jsem něko-

lik doporučení, která dle mého názoru mohou dopomoci ke zlepšení situace na trhu práce v kraji.

Cíle, které jsem si stanovila na začátku své diplomové práce, jsem splnila. Prostřednictvím této práce jsem mohla komunikovat se zajímavými lidmi a získala jsem mnoho nových informací, které do mého života vnáší nové skutečnosti a názory. Doufám, že moje práce poslouží zájemcům o problematiku trhu práce v Libereckém kraji.

6. Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: Nejnovější trendy a postupy*. 10. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 173 s. ISBN 80-245-1120-7.

HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a národní hospodářství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2002. 180 s. ISBN 80-7041-389-1.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 424 s. ISBN 80-717-9764-2.

HOLÝ, Michal. *Liberecký dnes: O dělníky je velký zájem, úředníky nechce nikdo. Mladá fronta dnes*. Liberec: MAFRA, 2011. XXII/83. ISSN 1210-1168.

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9.

JUREČKA, Václav, a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. 331 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 2002. 862 s. ISBN 80-7235-023-4.

KOTLER, Philip. *Moderní marketing: 4. evropské vydání*. Praha: Grada Publishing, 2007, 1041 s. ISBN 978-802-4715-452.

MACH, Miloš. *Makroekonomie II: Pro magisterské (inženýrské) studium*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2001. 367 s. ISBN 80-86175-18-9.

NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-86419-48-7.

POTŮČEK, Martin. *Strategické vládnutí a Česká republika*. Praha: Grada Publishing, 2007. 360 s. ISBN 80-2472-126-0.

SAMUELSON, Paul Anthony; NORDHAUS, William D; GREGOR, Martin. *Ekonomie: 18. vydání*. 1. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.

SIROVÁTKA, Tomáš; MAREŠ, Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8.

STEJSKAL, Jan; KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

Elektronické zdroje:

Aktivní politika zaměstnanosti se vyplácí. MINISTERSTVO VNITRA. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 2011-04-01]. Dostupné z: <http://www.portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/7226/_s.155/10202?docid=1010>.

Analytická část: 4. Lidské zdroje. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3569>>.

Analýza vývoje na trhu práce v okrese Česká Lípa za rok 2010 [online]. *Úřad práce v České Lípě*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/ceska_lipa/zprava_o_situaci_na_trhu_prace>.

Analýza vývoje na trhu práce v okrese Liberec za rok 2010 [online]. *Úřad práce v Liberci*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:

<<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/statistiky>>.

BLOCK, Walter. Skutečné příčiny nezaměstnanosti. *Reformy.cz* [online]. [cit. 2011-05-11]. Dostupné z:

<<http://www.reformy.cz/zpravy/skutečne-priciny-nezamestnanosti>>.

CALMFORS, Lars. Active labour market policy and unemployment. *OECD Economic Studies* [online]. 1994, 22, [cit. 2011-03-15]. Dostupné z:

<<http://www.oecd.org/dataoecd/50/4/33936463.pdf>>.

Charakteristika kraje (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>.

Charakteristika okresu Česká Lípa (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-10-20]. Dostupné z:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_cl>.

Charakteristika okresu Jablonec nad Nisou (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-10-20]. Dostupné z:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_jn>.

Charakteristika okresu Liberec (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_lb>.

Charakteristika okresu Semily (údaje za rok 2010). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2011-11-18]. Dostupné z:

<http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_sm>.

Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti. [online]. [cit. 2011-06-12]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

ELHORST, J. Paul. *EBSCOhost* [online]. 2003 [cit. 2011-04-28]. The mystery of regional unemployment differentials. Dostupné z: <<http://web.ebscohost.com/infodroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=364821a9-eae7-435d-a148-b9a1bbda247f%40sessionmgr112>>.

Další údaje - mzdy, náklady, práce. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/mzdy-xl>>.

Další údaje - organizační statistika. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/oranizacni_struktura-xl>.

Další údaje - školství. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/skolstvi-xl>>.

DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2008* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-86878-95-9. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2008_portal.pdf>.

DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009* [online]. Praha: MPSV. [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-016-7. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2009_portal.pdf>.

DUŠÁNKOVÁ, O., E. PROCHÁZKOVÁ, N. PTÁČNÍKOVÁ a L. ŠEBESTOVÁ. *Statistická ročenka trhu práce v České republice 2010* [online]. Praha: MPSV, [cit. 2012-01-30]. ISBN 978-80-7421-034-1. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro/rocenka_2010_portal.pdf>.

Evropský sociální fond v ČR. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf>>.

Liberec má 102 247 obyvatel, ukázalo sčítání. *Týden v Libereckém kraji* [online]. [cit. 2012-01-26]. Dostupné z: <<http://www.tydenvlk.cz/zpravy-3/8205-liberec-ma-102-247-obyvatel-ukazalo-scitani>>.

LIPPMAN, Steven; MCCALL, John. *EBSCOhost* [online]. [cit. 2011-04-28]. Search unemployment. Dostupné z: <<http://web.ebscohost.com/infodroje.czu.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&hid=110&sid=364821a9-eae7-435d-a148-b9a1bbda247f%40sessionmgr112>>.

Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajemetodika/xl#obecna_mira_nezamestnanosti>.

Nezaměstnanost a míra registrované nezaměstnanosti. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/100119_nezam>.

Jednotlivé kraje ČR. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <www.czso.cz>.

Jednotlivé okresy Libereckého kraje. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <www.liberec.czso.cz>.

Kontaktní pracoviště krajské pobočky v Liberci. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop>>.

Obyvatelstvo: Další údaje - obyvatelstvo. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z:

<<http://www.liberec.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xl>>.

Okresy Libereckého kraje. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-08-17]. Dostupné z:

<<http://www.czso.cz/kraje/li/zdroj/krajvcis/nabidpub/2005/publ05/5129/zdroj/mapy/01.jpg>>.

Poloha Libereckého kraje v rámci České republiky. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z:

<http://www.kraj-lbc.cz/public/info/poloha_lk_v_cr_d62376dcd4.jpg>.

Právní předpisy z oblasti zaměstnanosti. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy>.

Přehled základních informací o Libereckém kraji. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-16]. Dostupné z: <<http://liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/page22>>.

Regionální rozbor: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého v roce 2009. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/regionalni_rozbor>.

Sčítání lidu, bytů a domů 2011: Liberecký kraj. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysledky&tu=30556&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPPU_CUBS9gJXPAU108ydAMA646cNX0trS17Slxk4-pQGxQn19YCcTFx1cdXdw5E8Yf4Grk3F3dtSLiTp4kntzT3JOzrmzd1ASAUtDPuX1iTyO6hpPBh0eK_mXx6fVg-ccZNtQisa81-ZHcix0KMqBCJPBOOql8Dy2zFE5L-Cu4pQlFLu u6tjEIZ3kDC4A_mkgRZGrb1vkYQMkZDXGLWYh9fCRqPZILBoMLqjuxJy642GhBIIHvOJSyiJ526P-Mxgpo5uhtzbtwPWckiA3EOzRTRTPugsCYqvOoH6-2TER_26PpJhPxTLb_cPH5fXm1nI6KBMeTQJUwHVP501OT0MxdXsbq18-3qTxerxJ0JCBRPbTucnNO-RVtc0sH5Bp6rl2T62WnFN2qoFxDBrhkN21dqJ4MM>.

Srovnání SO ORP: Srovnání SO ORP v roce 2008, 2009, 2010. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.praha.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/srovnani_so_orp>.

Statistická ročenka Libereckého kraje 2008: Zaměstnaní v NH a míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <<http://www.liberec.czso.cz/xl/edicniplan.nsf/kapitola/13-5101-08-2008-05>>.

Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-2. Vzdělání populace (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>.

Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-4 Zaměstnaní v NH a míra zaměstnanosti podle věku a vzdělání (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>.

Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-5. Zaměstnaní v NH podle odvětví CZ-NACE (VŠPS). *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>.

Statistická ročenka Libereckého kraje 2011: 9-11. Míra registrované nezaměstnanosti, neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa. *Krajská správa ČSÚ v Liberci* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/511011-11-r_2011-09>.

Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. ÚŘAD PRÁCE ČR. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-04-28]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?stat=2000000000038&obdobi=A&rok=2010&uze mi=0&send=send&_piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&_piref37_240429_37>

_240428_240428.xslselect=mn&_piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=1&_piref37_240429_37_240428_240428.usr1=1>.

ŠTĚPÁN, Zdeněk. Zpráva o situaci na trhu práce v okrese 2010 [online]. *Úřad práce v Semilech*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/semily/zpravy_o_situaci_na_trhu_prace/2010>.

Trh práce v ČR 1993-2010: 201R Zaměstnanost v NH dle oblastí a krajů. *Český statistický úřad* [online]. [cit.2012-01-28]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/3103-11>>.

Věkové složení obyvatel Libereckého kraje v roce 2010. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-18]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_lb>.

Výroční zpráva Libereckého kraje 2010. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/vnejsi_vztahy/vz2010cz.pdf>.

Výdaje na státní politiku zaměstnanosti: Výdaje jednotlivých ÚP na SPZ (PvN, APZ, Inso, ZPS) do r. 2010 - členění podle krajů. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2012-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>>.

Základní legislativa regionální politiky ČR: Hlavní směry politiky zaměstnanosti ESZ 2008-2010. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/evropskastrateg>>.

Základní legislativa regionální politiky ČR. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2011-05-11]. Dostupné z: <<http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/zakladni-legislativa-regionalni-politiky-v-cr.html>>.

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

Zpráva o situaci na trhu práce v okrese Jablonec nad Nisou v roce 2010 [online]. *Úřad práce v Jablonci nad Nisou*. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z:
<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/jablonec_nad_nisou/statistiky/2010>.

7. Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázky

Obrázek č. 1 Poptávka po práci	14
Obrázek č. 2 Nabídka práce	15
Obrázek č. 3 Rovnováha trhu práce	18
Obrázek č. 4 Beveridgeova křivka.....	23
Obrázek č. 5 Phillipsova křivka	25
Obrázek č. 6 Úrovně regionální politiky	26
Obrázek č. 7 Znak a logo Libereckého kraje	33
Obrázek č. 8 Poloha Libereckého kraje v rámci ČR.....	34
Obrázek č. 9 Okresy Libereckého kraje.....	35

Grafy

Graf č. 1 Porovnání počtu osob dle věkových skupin v letech 2001 – 2011	39
Graf č. 2 Podíl studentů k celkové populaci Libereckého kraje (v %)	42
Graf č. 3 Struktura vzdělanosti v roce 2010	43
Graf č. 4 Počet právnických a fyzických osob v letech 2001 - 2011	44
Graf č. 5 Vývoj průměrné hrubé měsíční nominální mzdy fyzických osob v Libereckém kraji	45
Graf č. 6 Zaměstnaní Libereckého kraje dle odvětví.....	48
Graf č. 7 Počet zaměstnaných dle krajů ČR v roce 2010	49
Graf č. 8 Míra registrované nezaměstnanosti v letech 2001 – 2011 v Libereckém kraji	50
Graf č. 9 Míra registrované nezaměstnanosti v okresech Libereckého kraje	53
Graf č. 10 Uchazeči a volná pracovní místa v Libereckém kraji.....	55
Graf č. 11 Vzdělání uchazečů o práci v roce 2010	56
Graf č. 12 Délka evidence uchazečů v letech 2008 - 2010.....	57
Graf č. 13 Výdaje na politiku zaměstnanosti v Libereckém kraji (v tis. Kč)	59
Graf č. 14 Rozložení výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti v roce 2010	60
Graf č. 15 Umístění uchazeči v rámci společensky účelných pracovních míst v Libereckém kraji	61
Graf č. 16 Umístění uchazeči v rámci veřejně prospěšných prací v Libereckém kraji	63
Graf č. 17 Umístění uchazeči v Libereckém kraji v letech 2008 - 2010	65
Graf č. 18 Uchazeči o rekvalifikaci v Libereckém kraji v letech 2009 a 2010.....	66

Tabulky

Tabulka č. 1 Obyvatelstvo Libereckého kraje v letech 2001 – 2011	40
Tabulka č. 2 Vzdělávání v letech 2003 - 2010	41
Tabulka č. 3 Zaměstnanost v Libereckém kraji v letech 2005 – 2010 (v tis. obyvv.).....	46
Tabulka č. 4 Registrovaná míra nezaměstnanosti krajů ČR 2008 – 2010 (v %)	52
Tabulka č. 5 Míra nezaměstnanosti správních obvodů obcí s rozšíř. působností (v%).....	53
Tabulka č. 6 Chráněná pracovní místa a dílny v Libereckém kraji 2008 – 2010	64